

LIBRARY
JAN 27 1981
STATE HISTORICAL SOCIETY
OF WISCONSIN

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXI Nr. 2

KETVIRTADIENIS, SAUSIO [JANUARY] 22, 1981

KAINA 25 c.

KASDIEN

PREZ. R. REAGANAS LABIAUSIAI RŪPI NAUJAS GINKLAS ČIKAGIEČIAMS "DOVANA"

Štai ir turime naują prezidentą—Ronald Reaganą. Iš fizionomijos—tikras artistas, retorikos atžvilgiu irgi nepėsčias. Bet kiek jis gabus politikas, parodys tik ateitis.

Kai Holywoode dirbo, kaip atsimename, užduotus vaidmenis filmuose atlikdavo kuo puikiau. Nėra abejonės, ir dabar didžiojo biznio užduotus uždavinius irgi atliks be priekaištų.

Tačiau kiek jam rūpės Amerikos darbo liaudies interesai, tai kitas klausimas. Kiek iš komentaru spaudoje duodasi suprasti, rūpintis ir jais, bet tik tiek, kad nepakenkus didžiojo biznio interesams.

...

Kaip mums lietuviams, taip visai Amerikos visuomenei labiausia rūpi—prez. R. Reagano administracijos užsienio politika. Iš jo rinkiminių kampanijos kalbų atrodo, bus brzezinskiškinė, o gal ir prastesnė.

Norisi taip galvoti todėl, kad prez. R. Reaganas valstybės sekretoriumi pasirinko kietą militaristą generolą Alexander M. Haig, savo laiku buvęs NATO vyriausią komendantą, Pentagono žmogų.

O kaip toks, nereikia nei komentaro, kokių keliu užsienio politika ves. Taikos jėgoms gali tekti pusėtinai paprakaituoti.

...

Jau nebe paslaptis, kad netrukus už gazolino galioną mokėsime du dolerius. Kad nuo pasivažinėjimų automobiliais teks susilaikyti, ne taip jau svarbu. Svarbiausia, kad pabrangis transportacija bendrai. O pabrangis transportacijai, žinoma, pabrangis duona ir viskas.

Paprastai žmonės gyvena mintimi: šiandien bloga, rytoj gal bus geriau. Bet kaip rodo visi ženkliai, ateina laikas gyventi mintimi: šiandien bloga, rytoj bus dar blogiau.

Nenuostabu, kad Amerikos žmonių nepasitenkinimas gyvenimu auga kaip ant mielių.

...

Kaip žinia, JAV apsiginklavusios visokiausiais moderniais ginklais bei viską griaušančiomis branduolinėmis bombomis, raketomis, galinėmis ant Žemės rutulio sukelti tikrą pragarą.

Prez. R. Reagano pasirinktas agrikultūros sekretorius dvarininkas-farmeris John R. Block ketina Amerikos ginkluotam kumščiu duoti dar vieną ginklą—maistą. Kaip jis sako, šis ginklas yra didžiausias kovoj už taiką pasaulyje.

Už kokią taiką būtų kovojama šiuo ginklu, visi žinome. Vadinasi,

Tarybinio ūkio technikos kiemas

Nuotraukoje: Degučių tarybinio ūkio naujasis technikos kiemas.

Silutės rajono Degučių tarybinio ūkio mechanizatorių žinioje—erdvus technikos kiemas, kuriame rikiuojasi garažų eilės, kyla modernus dirbtuvių korpusas, traukia akį asfaltu ir betonu kloti keliai, mašinių aikštelės, rūpestingai sutvarkyta aplinka.

Dirbtuvių remonto salėje nėra nei alyvuotų grindų, nei suverstų mazgų detalų. Apie kiekvieną mašiną—pakankamai laisvos vietos, kiekvienam mechanikui po ranka stalažai detalėms, darbstaliai su įrankiais, plovimo įtaisai. Visi traktoriai—švarūs, nes prieš remontą dar pabuvoja geroje "pirtyje". Technikos kiemo pakraštyje yra plovykla su šiltu ir šaltu vandeniu. Taigi nesunku įveikti net prišalusį purvą. Priešais remonto salę irgi yra plovimo skyrius, kur mašinos galutinai nuvalomos.

Mechanizatorių žinioje—daug įvairiausių padargų. Sudėtingesnės mašinos dabar surikiuotos erdviame garaže, o plūgams, kultivatoriams ir akėčioms skirta betonuota aikštelė. Čia inventorius pakeltas ant specialių stovų, nuvalytas, nu-

jeigu kuri šalis nepaklūstų Amerikos diktatui, kad ir bado agonijoje būtų, neparduotų maisto.

Bet ponas John R. Block, matyt, pamiršo, kad šis ginklas kaip sena muškietė, šauna per antrą galą. Pavyzdžiui gali būti grūdų embargo Tarybų Sąjungai.

...

Čikagiečiams viešosios transportacijos (CTA) taryba davė naująmetinę "dovaną", dėl kurios ne vienas čikagietis nusikeikė. Nuo sausio 1 dienos važiavimą autobusu pabrangino nuo 60 centų iki 80 centų. Ir dar ne viskas. Nuo rugpjūčio 1 dienos pabrangins iki vieno dolerio.

Laimė, kad čikagiečiai "pasiturintys" žmonės, išgali tiek mokėti. Biednesnėse šalyse dėl tokio viešosios transportacijos pabranginimo būtų kilęs didžiausias triukšmas, ne vienas autobusas būtų supleškėjęs. S. J. Jokubka

purkštas apsauginėmis medžiagomis.

Erdviame techninio aptarnavimo punkte vienu metu gali būti net trys traktoriai. Čia—diagnostikos prietaisai, kiti būtinausi įrenginiai, išradingai įruošta tepalų keitimo sistema. Tepalai vamzdžiais atkeliauja tiesiai iš degalinės. Pakanka įjungti pistoletus su specialiais skaitikliais, ir degalinės kolonėlės pradeda veikti. O naudotas tepalas nubėga vamzdžiais į specialią cisterną degalinėje. Toks pat punktas įruoštas ir automašinoms.

Šildomi garažai, kur telpa 28 automašinos ir pusšimtis traktorių, jauki valgykla, patogūs dušinė, poilsio kambarys, saugumo technikos kabinetas—visa Degučių mechanizatorių paslaugoms.

Kukliai stūko kiemo pakraštyje senosios, ilgus metus ištikimai tarnavusios dirbtuvėlės. Bet jos nepamirštos, nepaverstos sandėliu šlamštui suversti. Čia įruoštos ge-

ros elektrikų ir fermų mechanizatorių pastangomis.

Sis technikos kiemas sukurtas visų ūkio dirbančiųjų pastangomis.

Visi ūkio žemdirbiai dabar deda daug pastangų, kad idėtos lėšos kuo greičiau atsipirktų. Mechanizatoriai jau kuris laikas stengiasi gilinti savo žinias, 87 procentai traktorininkų jau turi pirmos ir antros klasės kvalifikacijas. Ūkyje įdiegta socialinio lenktyniavimo sistema, kuri skatina taupyti kurą, tepalus, atsargines dalis bei remonto medžiagas.

Tenka pastebėti, kad tokių technikos kiemų, kaip šis Degučių tarybinio ūkio, Lietuvoje yra daug, beveik visuose didesniuose kolūkiuose ir tarybiniuose ūkiuose. O kurie dar neturi, stengiasi įkurti, kad žemės ūkio technika būtų prižiūrima taip, kaip pridera, kad žemdirbiai ja naudotųsi be sutrikimų.

TRUMPAI

— Fremont, Kalifornijoje General Motors korporacija paleido 3,000 darbininkų. Manoma, kad paleis ir daugiau, nes galvoja geležies virinimo darbams išgityti 30 naujų robotų.

— Vis daugiau pažangių aktyvių profsąjungose reiškia nuomonę, jog šįmet organizuotų darbininkų kovos frontai bus už taiką, už visuotiną sveikatos apdraudą, už panaikinimą nedarbo, už pakenčiamą minimalų atlyginimą ir t. t.

— Agrikultūros sekretorius John R. Block sako, jog departamente sumažinimui išlaidų, svarbiausiu taikiniu bus maisto talonų programa. Be to, bus nutraukta propaganda prieš rūkymą, kad tabako pramonė atsigauntų.

— Buvęs liberalinių pažiūrų senatorius George McGovern North-western universitete pavasariniame semestre dėstys politinių mokslų kurse "JAV užsienio politika nuo 1945 metų iki dabar".

— Ekonomikos reikalams jungtinis kongreso komitetas sunerimęs, kad po metų kitų gali pristigti Social Security pensijoms pinigų. Tai gali atsitikti dėl to, kad gausėja pensininkų. Praeitais metais jų buvo 35 milijonai, o po 20 metų, numato, bus mažiausia 47 milijonai.

— Kansas City mieste įvyko fermerių jaunimo organizacijos (Future Farmers of America) suvažiavimas. Iš kalbų ir diskusijų davėsi suprasti, kad fermerių jaunimas labai norėtų fermeriauti, bet kaip tai padaryti, jeigu pradžia reikia turėti milijonas dolerių, kai mašinos ir viskas taip dabar brangu. O iš nedidelės farmos negalima pragyventi.

— Prancūzija ir ateityje vykdys taikos ir saugumo gynimo politiką, pareiškė prezidentas diplomatinio korpuso atstovų priėmimo.

— Per metų šventes žuvo 75 žmonės gaisruose, kilusiuose mal-komis kurenamuose butuose.

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50;
Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00;
foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60606 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois

Imperialistai nudegtų nagus

Tenka pasakyti, kad imperializmui Centrinė Amerika jau prakišta. Kad taip yra, pademonstravo Havanoje gruodžio pabaigoje įvykęs Kubos Komunistų partijos kongresas, pasibaigęs sostinėje masiniu mitingu, kuriame dalyvavo mažiausia pusantro milijono žmonių. Imperialistams vienatinė išeitis susidoroti tame rajone su pažangiais judėjimais ir Kuba, tai yra atvira militarinė intervencija ir ginklu pavergimas to rajono tautų. Bet kaip Fidel Castro pasakė, niekas iš to neišeitų. Imperialistai nudegtų nagus taip, kaip nudegė Vietname. Kuba nėra viena, nėra paliktos vienos ir pažangiosios Centrinės Amerikos šalys, nėra vieni to rajono pažangūs sąjūdžiai.

Ir, išties, milijoninio mitingo kalbėtojų tribūnoje pirmoje eilėje sėdėjo neseniai nepriklausomybę gavusios Grenada salos premjeras Maurice Bishop, neseniai išsilaisvinusios Nikaragvos revoliucinės chuntos narys komendantas Humberto Ortega, kovojančio už išsilaisvinimą Salvadoro atstovai. Tribūnoje sėdėjo svečiai iš Tarybų Sąjungos, sėdėjo daugiau kaip šimto penkiasdešimties įvairių politinių partijų atstovai, atstovaujantys milijonus žmonių, remiančių Lotynų Amerikos tautų išsilaisvinimo kovas. Jie kalbėjo ir reiškė solidarumą Kubai ir Centrinės Amerikos tautoms, kovojančioms prieš vietines oligarchijas ir už išsilaisvinimą iš imperialistų jungo.

Fidel Castro milijoninei žmonių miniai akcentavo, kad JAV traukiasi nuo įtempimo mažinimo (detentės), kas kelia pasaulinio karo grėsmę. Ir jeigu karas kiltų, žinoma, Kuba nukentėtų daugiausia. Bet to, girdi, mes nebijome. Gintūsi visi Kubos vyrai, moterys, seni žmonės ir vaikai, gintumės mes visi šio rajono žmonės.

Kad taip būtų, Fidel Castrui pritarė Nikaragvos atstovas Humberto Ortega. Bet jis nemano, kad imperialistai išdrįs pulti. Socialistinės šalys ir visas pažangusis pasaulis stotų prieš imperialistus. Grenados premjeras Maurice Bishop storai pabrėžė: JAV imperializmas tegul planuoja ką tik nori, mes Grenadoje pasiruošę.

Kuba nori su JAV sugyventi, bet ne tomis sąlygomis, kokiomis nori JAV imperialistai. Jie nori, kad Kuba nutrauktų santykius su Tarybų Sąjunga, Fidel Castro kalbėjo. JAV imperialistai nori, kad Kuba neremtų Angolos. To niekad nebus, nežiūrint kad Kubą ir militariškai apsuptą, kaip Ronald Reagan rinkiminės kampanijos metu grasino. Kuba kaip yra, taip ir būtų socialistinė, kad ir šimtą metų kapitalizmas gyvuotų, Fidel Castro sakė.

Ar Kuba atlaikytų šimto metų militarinę blokadą, sunku pasakyti. Bet kad kapitalizmas šimtą metų negyvuos, galima drąsiai tvirtinti. Paviršutiniškai žiūrint, atrodo, dar pajėgus. Tačiau matosi visų jo galų suirimas. Smaugia ji infliacija, nedarbas, interesų kontradikcijos, išsilaisvinusių ir išsilaisvinančių tautų antiimperialistinės nuotaikos. Daug šalių kaip Angola, Etiopija, Nikaragva ir kitos rodo kapitalizmui špygą, nors sunkiais žingsniais, bet bando eiti socializmo keliu. Socialistinių šalių įtaka pasaulyje plinta kaip prerijosi ugnis. Kubai šimto metų militarinės blokados, kuria grasino Reaganas, tikrai neteks kentėti, jeigu Reaganas ir užsimanys Kubą apsupti.

Kodėl Social Security sistema bėdoje

Kaip bekalbėtumėn, Social Security sistema yra bėdoje. Mokesčiais į Social Security fondą pinigų tiek nebesuplaukia, kiek reikia išmokėti pensininkams. Kad Social Security sistema nesubankrutuotų, reikia didinti senatvės apdraudos mokesčius. Ir kaip atrodo, toliau bus blogiau. Nes kaip laikraštis "N. Y. Times" pažymi, dabar šimtas darbininkų senatvės apdraudos mokesčiais išlaiko 31 Social Security pensininką. Po 50 metų, ekonomistų apskaičiavimu, šimtui darbininkų prisieis išlaikyti nuo 49 iki 62 Social Security pensininkų.

Reikia kas nors daryti, nes senatvės apdraudos mokesčiai darbininkams gali pasidaryti nebepekeliama. Komercinė spauda jau seniai kelia sumanymą, o Reagano leitenantai ketina jį siūlyti, jog į pensiją reikia leisti ne 65 metų darbininką, o 68, kad pensininkų armija negausėtų. Taipgi yra pasiūlymas aptaksuoti Social Security pensijas ir nedidinti jų, kad neatsilikėtų nuo infliacijos.

Išties, atrodo, kitos išeities nėra, kad Social Security sistema nesubankrutuotų. Bet kas kaltas, kad Social Security sistema svirduliuoja ant bankroto briaunos! Kalta ši ekonominė sistema, toleruojanti nedarbą, nepaisanti, kad jis didėja.

Štai. Paties kongresinio komiteto studijų duomenimis, 1980 metais kiekvienas milijonas paleistų iš darbo darbininkų Social Security sistemai padarė \$100 milijonų nuostolio. Pavyzdžiui, 1980 metų pavasarį prasidėjus recesijai, liepos mėnesį buvo dviems milijonais bedarbių daugiau, negu prieš prasidedant recesijai. Vien tik per liepos mėnesį Social Security sistema turėjo \$100 milijono nuostolio.

2

"LAISVĖS" 70-MEČIUI

Vienoje gretoje su "Vilnimi" ir kitais

"Laisvės" laikraštis nuo pat savo pradžios augo ne vienišas, o greta ir kartu su kitais pažangiaisiais Amerikos lietuvių laikraščiais. Jų draugystės, paramos, patarimų dėka "Laisvė" plėtojosi, brenė, tapo vienas iš populiariausių leidinių ne tik Amerikos, bet ir Kanados, Pietų Amerikos pažangiojoje išeivijoje.

Iki 1917 m. pabaigos "Laisvė" ėjo greta tokių socialistinių kairiųjų leidinių kaip LSS organas "Kova" (1905-1917), žurnalas "Naujoji gadyne" (1916-1917), "Motery balsas" (nuo 1916 m.) Kaip žinoma, 1916-1917 m. "Kova", "Naują gadyne" redagavo V. Kapsukas, V. Vidikas-Tauras. To laiko "Laisvei" brėsti, tvirtai stotis ant revoliucinių pagrindų padėjo principiškai "Kovos" laikraščio, V. Kapsuko, Z. Angariečio, kitų kairiųjų socialistų veikėjų (J. Šukio, J. Daubaro, K. Vidiko-Tauro) kritika.

Nors ir polemizuodama "Laisvė" žengė kartu su "Mūsų tiesa" (1919 m.), Čikagoje ėjusia "Žarija" (1919 m.) ir kitais trumpiau ar ilgiau tesėjusiais pažangiaisiais laikraščiais. Jau didesnę patyrimą sukaupti "Laisvė", kiek galėdama, talkino šioms leidiniams ir raštais, ir patarimais, ir pastabomis. Visi jie buvo idėjiniai vienminčiai, sujungti bendrų darbininkų klasės interesų ir jos kovos už išsivadavimą ir teises.

Ypač glaudūs ryšiai ir tarpusavio broliškas bendravimas "Laisvė" sieja su "Vilnimi", pradėjusia eiti 1920 m. balandžio 8 d. Čikagoje. "Laisvė" suteikė šio čikagiško laikraščio steigėjams savo skiltis pasiskelbti programą ir tikslus.

— "Vilnius" tikslas,—rašė "Laisvėje" 1920 m. balandžio mėn. jos kūrėjai,—dalyvauti toje didžiojo pasaulio proletariato kovoje, kuri artimoj ateity nulems žmonijos likimą ("L.", 1920, baland. 1). Vilniečiai nurodė, kad jų laikraštis "stovės revoliucinio marksizmo pamatais" ("L.", 1920, bal. 3). Pasirodžius pirmajam "Vilnius" numeriui, "Laisvė" jį įvertino teigiamai, palinkėdama sėkmės eiti užsibrėžtu keliu ("L.", 1920, bal. 23).

Kadangi, kiek žinoma, ištikusios "Vilni" nelaimės, atrodo, bus sunaikinusios pirmųjų kelerių ir atskirų vėlesniųjų metų šio laikraščio konceptus, "Laisvė" yra bene vienintelis šaltinis atsekti "Vilnius" to laiko gyvenimą. Mat, "Laisvės" redakcija neretai savo puslapiuose rėmėsi Čikagos vienaminčio laikraščio straipsniais ir kitais jo raštais, iš kurių ir galime spręsti, ką bus rašiusi "Vilnis", kokius klausimus nagrinėjusi.

Sunku trumpais bruožais nušviesti tuos įvairialypius "Laisvės" ir "Vilnius" broliško bendradarbiavimo santykius ir kontaktus. Tėpalesime vieną kitą jų momentą, pabrėždami, kad abu laikraščiai labai brangino savo draugystę, vieno ar kito pasisekimus laikydami bendrais, džiaugdamiesi lygiai kaip savais. Kitaip ir negali būti tarp bendros vienos idėjos leidinių.

Arba paimekime, kad nuo 1980 metų liepos mėnesio iki 1981 metų liepos mėnesio tebutų 4 milijonai bedarbių, o ne aštuoni kaip dabar yra, Social Security papildomai laimėtų \$5 bilijonus, tai yra, daug daugiau, negu reikia išmokėti pensijoms.

Nedarbas Social Security sistemai kelia bėdas, o ne pensininkų gausėjimas.

— "Laisvė" ir "Vilnis",—sakoma vienoje "Laisvės" bendrovės dalininkų suvažiavime rezoliucijoje,—tai sandarbininkės toj pačioj didelėj misijoj—Amerikos lietuvių darbininkų klasinės sąmonės kėlime ir vadovavimui jiems kovoje už pasiliosavimą. Pasisekimą "Vilnius" toj misijoj mes skaitome taip pat pasisekimu "Laisvės" dienraščio ir viso mūsų proletariato judėjimo" ("L.", 1924, vas. 20).

Abudu laikraščiai—jų skaitytojai ir rėmėjai—visada padėjo vieni kitiems renkant lėšas, vykdant finansinius ir skaitytojų vėjus. Kai, pavyzdžiui, 1924 m. "Vilniai" buvo surinkta 2000 naujų skaitytojų, "Laisvė" nurodė, kad "tuomi džiaugiamės visi" ("L.", 1924, kovo 17).

Kartą "Vilnius" redaktoriui V. Andriuliui, pasidžiaugus "Laisve", kad ji gražiai ir nuoširdžiai rūpinasi "Vilnius" vėjumi, R. Mizara atsakė: "O kaip kitaip gali būti? Tai "Laisvės" priedermė". Savo ruožtu "Vilnis" visada ragino savo skaitytojus: "Visi dalyvaukim "Laisvės" vajuji!" ("Vilnis", 1924, geg. 18). "Geriausias ginklas mūsų kovoje yra mūsų dienraštis "Laisvė!"—(Ten pat, 1924, spalio 6). Tokia tarpusavio parama lydi abudu šiuos laikraščius iki šiandien. Ji itin svarbi ir reikšminga buvo tais momentais, kai "Laisvė" ar "Vilnis" pergyveno sunkų metą. O tokių sunkmečių, deja, nestigo nei vieno, nei kito laikraščio gyvenime.

Esant gyvam reikalui ar susiklojus aplinkybėms, "Laisvė" ir "Vilnis" keitėsi darbuotojais, dalijosi žurnalistinėmis įgėmis. Nemaža įžymių publicistų ir veikėjų yra ilgiau ar trumpiau dirbę abiejų laikraščių redakcijose, administracijose ar spaustuose. Abu leidinius jungia Leono Prūseikos vardas. Ir vienu ir kitu—Brooklyne ir Čikagoje—dirbo ilgametis "Vilnius" redaktorius V. Andriulis, P. Abekas-M. Abekaitis, A. Bimba, J. Jakas-Sakalas, P. Buknys (vienas iš "Vilnius" steigėjų), R. Mizara, V. Rudaitis, J. Šurba ir kiti laisviečiai-vilniečiai.

Keliems žengti į priekį visad lengviau, nes jauti draugo petį. Tat vienoje gretoje šiandien matome "Laisvė", "Vilni" ir "Sviesa".

Bronius Ragutis

TRUMPAI

— Okeanikos ir atmosferos administracija praneša, kad praėjusią vasarą per karščius daugiausia mirė seni ir biedni žmonės, neturėję išteklų isigyti savo namuose vėsintuvų. Vien tik Missourio valstijoje tokių mirusių užregistruota 311.

— Gruodžio mėnesį Illinois valstijoje nedarbo lygis pakilo net iki 9.4 procento. Per tą mėnesį valstijoje bedarbių armija padidėjo 44,000 žmonių.

— Mūžiniška Vakarų Vokietijos plieno kompanija Thyssen atidarė savo biznio raštinę Maskvoje. Tai jau 33-čia Vakarų Vokietijos firma, kuri turės raštinę Maskvoje.

Vilnis, 1981 sausio 22

Tikybės laisvė ir prievarta

Prieš apžvelgdami klausimą, ar naudojasi sąžinės laisve Tarybų Lietuvos tikintieji, pasidomėkime, ar šia laisve naudojasi buržuazinės Lietuvos gyventojai. Atsakymą rasime paskleidę to meto konstituciją. Antrojo skyriaus, pavadinto "Lietuvos piliečiai ir jų teisės", 13 paragrafe sakoma: "Pilietis turi tikėjimo ir sąžinės laisvę". Iškart kyla klausimas: tikėti turi teisę, o netikėti? Tarybų Sąjungos Konstitucijos 52 straipsnis šiuo klausimu nepalieka jokių abejonių: "TSRS piliečiams pripažįstama sąžinės laisvė, tai yra teisė išpažinti bet kurią religiją, atlikti religines apeigas arba neišpažinti jokios religijos, vykdyti ateistinę propagandą. Kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais draudžiama". Ir vėl palyginkime—buržuazinės Lietuvos Konstitucijos 80 paragrafe aiškiai pasakyta, kad "religijos mokymas mokyklose yra privalomas". Vadinas, tikinčiam anuo metu buvo suteikta nepalyginamai daugiau teisių, negu netikinčiam. Šią išvadą patvirtino buržuazinės Lietuvos konstitucijos 85 paragrafas, kuriame sakoma: "Gimimo, jungtųjų ar mirimo aktai, daromi tikinčiųjų pas jų dvasininkus, jei jie atitinka įstatyme nurodyti formai, turi Lietuvoje juridinės galios, ir piliečiai nėra verčiami tų aktų kartoti kitoje įstaigoje".

Kyla klausimas—ką gi reikėjo daryti netikintiems, arba, kaip juos tada vadino, laisvamaniams, norintiems auklėti savo vaikus pagal įsitikinimus? Daug jų rašė prašymus to metu švietimo ministru, prašydami atleisti sūnus ar dukras nuo tikybės pamokų. Tai daug ką pasakantys dokumentai. Pavyzdžiui, 1936 metais Tauragės gyventojas Kuodzevičius kreipėsi į švietimo ministrą Tonkuną su prašymu, kuriame sakoma: "Mano sūnus Algirdas mokosi Tauragės 1-mos pradžios mokyklos V skyriuje. Mokyklos kapelionas verčia mano sūnų Algirdą lankyti tikybės pamokas. Aš netikiu mokslu, kuris remiasi vien tik pranašysčių pranašystėmis bei legendomis... Būdamas laisvas nuo visų religinių prietarų, aš nenoriu, kad mano vaiko dar sveiką jauną protą svaigintų mokslu, kuris yra užsilikęs nuo senovės apgaulingų burtininkų... Todėl prašau pono Švietimo ministro parėdymo, kad mano sūnus Algirdas nebūtų verčiamas mokintis tikybės pamokų". Analogišką prašymą parašė kitas Tauragės gyventojas Labutis, prašydamas atleisti jo dukrą Vladislavą nuo privalomų tikybės pamokų. Gana greitai, už dešimties dienų, iš pradžios mokyklų departamento apskrities inspektoriui atėjo atsakymas. "Remdamasis pono švietimo ministro rezoliucija, prašau Tamstą pranešti Bernardui Kuodzevičiui ir Kleopui Labučiu, kad su šiuo siunčiamu jų prašymu negalima patenkinti". Tokių prašymų ir tokių atsakymų departamente archyvuose rasime šimtus.

Bene geriausiai sąžinės laisvės klausimus buržuazinėje Lietuvoje apibūdina Laisvamanių etinės kultūros centro valdybos pirmininko Jono Šliūpo laiškas, rašytas švietimo ministru Jokantui: "Laisvamaniai lietuviai iki šiol Lietuvoje yra skaitomi kaip ir ne piliečiai, be teisių žmonėmis, priešingai konstitucijos. Negana to, kad civiliniai aktai nėra vykdomi, kaip tai turėtų

būti civilizuotoje šalyje, bet iš mokyklos laisvamanių vaikai yra išmetami (kaip, pavyzdžiui, buvo Joniškyje ir kitur), arba verčiami katalikų tikybės mokytis". Toliau daktaras Šliūpas prašo, kad laisvamanių vaikai būtų mokomi religijos pagal savo organizacijos supratimą, o ne katalikų bažnyčios. Ant laiško aiškiai įskaitoma rezoliucija: "Negalima patenkinti".

Panašaus pobūdžio laiška, prašymai, reikalavimai plaukė į valstybines įstaigas ir dėl civilinės metrikacijos įvedimo. Protestų vis daugėjo, kova tarp klerikalų ir pažangiosios visuomenės dalies vis aštrėjo. Štai 1940 metais balandžio 6 dienos valstybės saugumo Departamento leidžiamame biuletenyje buvo informuojama, kad provincijos klebonai yra gavę iš Kauno rotatoriumi spausdintus paraginimus ir prašymų pavyzdžius, kuriuos aukštoji dvasininkija liepia siūsti vyriausybei, kad neišleistų civilinės metrikacijos įstatymo. Toliau sekė iškalbingas pamokymas, kaip tai daryti. "Prašome Tamstą pasirūpinti, kad pagal žemiau pridėtą pavyzdį prašymai, savaip suredaguoti, kad nebūtų šablono, parapijų vardu būtų pasiūsti ponui respublikos prezidentui, ministru pirmininkui, seimo pirmininkui. Mes norėtume, kad kiekviena parapija tai padarytų. Toliau sekė prašymo tekstas: "Nuoširdiems katalikams ir nuoširdiems kitatikams jokio civilinės santuokos įstatymo nereikia, o užtenka tikybinių".

Gali kilti klausimas—kodėl bažnyčia taip atkakliai priešinosi civilinės metrikacijos įstatymui, kurio projektas buvo spaudoje paskelbtas tik paskutiniuosius buržuazinės santvarkos gyvavimo dienas—1940 metų vasario 9 dieną? Atsakymą rasime daktaro Jono Šliūpo kalboje, pasakojamoje Kaune įvykusiame VII-me kultūros kongrese: "Kunigai turi didelių pajamų: už gimimus surenkama nuo 300 tūkst. iki 500 tūkst. litų, už vedybas—nuo 500 tūkst. iki 2 mil. litų, kitos—kalėdavimas, rinkimas bažnyčiose aukų, laidotuvių apeigos—nuo 5 iki 15 mil. litų. O, be to, valdžia išmoka kunigams kasmet apie 4 mil. litų. Vadinas, kunigams į metus suplaukia apie 10-28 mil. litų. O kunigų Lietuvoje yra tik 950. Tokiu būdu, kiekvienas kunigas turi nemažą pajamų". Šiuose daugiau kaip prieš 40 metų pasakytuose žodžiuose rasime atsakymą, kodėl šiandien reakingoji užjūrio lietuvių dvasininkija yra pirmosios "Lietuvos vaduotojų" gretose. Jiems yra ko galėtis, jie tikrai daug ką prarado. Tai tiek apie sąžinės laisvę buržuazinėje Lietuvoje.

Kazys Bagdonavičius

ŽMONIŲ GEROVEI

Pasaulio visuomenė domisi Tarybų Sąjungos gyvenimu, jos veikla visose srityse. Todėl nenuostabu, kad Tarybų Sąjungos Komunistų partijos Centro Komiteto spalio plenumas, TSKP CK Generalinio Sekretoriaus, TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininko Leonido Brežnevo kalba jame, po to vykusį TSRS Aukščiausiosios Tarybos sesiją suvokiama ne tik kaip Tarybų valstybės gyvenimo dalykai. Užsienio spauda, televizija ir radijas, įvairių valstybių ir vi-

TARPTAUTINĖS TEMOS

Kampučija: geros permamos yra negrižtamos

Dar visai neseniai Kampučija—nedidelė Indokinijos pusiasalio šalis—gyveno tartum baisingame sapne. Valdžią joje buvo užrėpavęs Pekinui klusnios marionetės su Pol Potu ir Jeng Sarii priešakyje. Jie metodiškai vykdė savo tautos atžvilgiu genocido politiką. Per penkerius metus antilaudinis režimas fiziškai sunaikino maždaug 3 milijonus žmonių. Iki šiol įvairiuose šalies rajonuose randami masiniai kapai, tūkstančiai lavonų.

Liaudies Kampučija gavo sunkų palikimą—ištuštėjusius miestus, visiškai sugriautą pramonę ir dezorganizotą žemės ūkį, kuris sudarė nacionalinės ekonomikos pagrindą. Šalyje siautė ligos ir badas. Nuo pat pirmųjų dienų revoliucinė valdžia pradėjo įgyvendinti neatidėliotinas priemones normaliam gyvenimui šalyje atkurti. Brolišką nesavanaudišką pagalbą jai suteikė Tarybų Sąjunga, Vietnamas, kitos socialistinės sandraugos valstybės.

Per dvejus metus jaunai respublikai pavyko nemaža nuveikti. Kaime atkurta daug vandens telkinių ir drėkinimo kanalų. Tai įgalino pasėti daugiau kaip 850 tūkstančių hektarų ryžių—pagrindinės žemės ūkio kultūros. O ateinantiesiems metams planuojama pasėti jau ir 1,2 milijono hektarų ryžių, skirti nemažus plotus kukurūzams ir maniokei. Šios priemonės kartu su pagalba, gaunama iš socialistinių šalių ir kai kurių tarptautinių organizacijų, padėjo aprūpinti gyventojus maisto produktais.

Gerėja reikalai ir pramonėje. Jau pradėjo veikti maždaug 80 procentų gamyklų, fabričių ir dirbtuvių, uždarytų Pal Poto režimo laikais.

suomenės veikėjai visame pasaulyje plačiai komentuoja pastaruosius įvykius Tarybų Sąjungoje.

Dėmesio centre yra tas faktas, kad Tarybų Sąjungos komunistai savo svarbiausiu tikslu laiko užtikrinti ekonomikos posūkio į laudies gerovės kėlimą spartesniu tempu. Zinoma, yra kuo pasidžiaugti.

Antai užsienio apžvalgininkai pabrėžia, kad per praėjusius penkerius metus tarybinės visuomenės gerovei kelti iš nacionalinių pajamų buvo išleista 329 milijardais rublių daugiau, negu per 1971-1975 metų laikotarpį. Padidėjo visų tarybinių žmonių realios pajamos. Išmokos ir lengvatos iš visuomeninių fondų, naudojamos nemokamam mokslui, mediciniam aptarnavimui, poilsui, materialiniam aprūpinimui senatvėje, padidėjo 134 milijardais rublių. Žymiai daugiau, negu buvo numatyta planuose prieš penkerius metus, buvo išleista butų statybai.

Dabar Tarybų Sąjunga planuoja savo ateitį būsimam penkmečiui.

Nauji planai dar iki partijos XXVI suvažiavimo ir šalies parlamento—TSRS Aukščiausiosios Tarybos bus paskelbti viešam svarstymui. Kiekvienas tarybinis žmogus galės pareikšti savo nuomonę ir pateikti pasiūlymus bei pageidavimus. Tačiau jau dabar aišku, kad partija ir vyriausybė ėmėsi darbų toliau gerinti tarybinių žmonių gyvenimo sąlygas. Visų pirma nutarta parengti maisto produktų gamybos programą, kurioje bus numatyti

Atkurtas geležinkelio susisiekimas, pašto ryšiai.

Bet turbūt ryškiausiai humanišką, liaudinį Kampučijos revoliucijos pobūdį atskleidė pažiūra į mažiausius respublikos piliečius, patyrusius ypač sunkius išmėginimus. Tik dabar jie mato aplink save naują pasaulį—be kraujo, be žudynių ir be bado. Visoje šalyje atidaromos ikimokyklinės įstaigos, vaikų namai tiems, kurie neteko tėvų. Prasidėjo nauji mokslo metai, mokyklą ėmė lankyti šimtai tūkstančių vaikų.

Nenuostabu, kad stiprėja Kampučijos pozicijos ir tarptautinėje arenoje. Nors tarptautinis imperalizmas ir Kinijos hegemonizmas be paliovos mėgina apjuodinti Liaudies Kampučiją pasaulio visuomenės akyse, ją jau oficialiai pripažino maždaug 30 pasaulio valstybių. Ir todėl labai negražiai atrodo jaunos nepriklausomos valstybės prieš pastangos atimti jai teisėtą vietą Sąjunga Nacijų Organizacijoje, atiduoti šią vietą polpotininkams.

Kaip tik šiuo tikslu jie stengiasi bloginti Kampučijos santykius su Tailandu ir kitomis Pietryčių Azijos šalimis, provokuoja Kampučijos ir Tailando pasienio rajone susitelkusių palpotininkų gaujų išpuolius. Pekinas ir tarptautinė reakcija norėtų pakirsti socializmo pozicijas šiame rajone, paversti jį pavojingo įtempimo židiniu.

Tačiau jokiomis pinklėmis negalima priversti Kampučijos laudies pasukti iš pasirinkto socialistinės revoliucijos kelio, atsisakyti taikinio užsienio politikos kurso. Geros permamos Kampučijoje yra negrižtamos.

V. Sereika

čioms pramonės šakoms, taip pat darbai žemės ūkiui, ji aptarnaujanti priemonės gerinti produktų laikymą, jų transportavimą ir perdirtimą, prekiavimą maisto produktais. Numatyta, kaip bus vystoma liaudies vartojimo prekių gamyba, kad savo standartais būtų dar geresnių gaminių, negu geriausi, įvežti iš užsienio.

Suprantama, socialistinių valstybių, besivystančių šalių spauda, televizija ir radijas Tarybų Sąjungos pastangas vidaus politikoje laiko pavyzdžiu, kaip reikia rūpintis žmogumi. O ir Vakarai negali nutylėti Tarybų Sąjungos socialinės-ekonominės programos humaniško.

Tarybų Sąjunga, sprendama savo vidaus reikalus, niekada nepamiršta svarbiausių darbų tarptautinėje arenoje. Ypač Vakaruose reiškiamą nuostabą, kad Tarybų Sąjunga, kuri visą laiką kaltinama "grėsme" Vakarams, savo biudžete ateinančioms metams planuoja mažesnes išlaidas gynybai, negu šįmet. Tai pabrėžtina tokiu metu, kai Vakarai visomis pastangomis bando trukdyti tarptautinio įtempimo mažinimą, siekia plėtoti ginklavimosi varžbas.

Nuosekli, tvirta, rami politika—tai žodžiai, kurie vartojami užsienyje komentuojant Tarybų Sąjungos Komunistų partijos ir Tarybinės vyriausybės, tarybinio parlamento—TSRS Aukščiausiosios Tarybos veiklą.

Apolinaras Sinkevičius

Skurdas ir nedarbas verčia pardavinėti savo vaikus

Nedidelė Hualampongo stotelė Tailando šiaurės rytuose. Prie purvino beveik sutręsusio sandėlio susispietę penkiolika apiplyšusių, basakojų vaikiukų. Tai kažkokios suvargusios būtybės, kurių išgąsdintuose veiduose spinkso tik didžiulės liūdno akys. Čia jau daugelį metų veikia "juodoji rinka", kur parduodama "gyva prekė"—vaikai iš Tailando šiaurės rytų provincijų, smarkiai nukentėjusių nuo sausras.

Apšėpusi senučiukė graibsto praevius už rankovių ir šaukia: "Kam reikia jaunų darbininkų? Yra berniukų ir mergaičių. Tik pažiūrėkite, jiems nėra ir dešimties!" Kresnas tipas pertraukia moterį: "Ne, jūs pažiūrėkite į manusius. Jie kur kas jaunesni!"—"Kiek jums reikia vaikų? Penkių, dešimt?"—sklinda iš kitos vietos.

Tokį reginį galima išvysti daugelyje šalies rajonų. Apytikriais oficialiais duomenimis, kuriuos paskelbė Tailando centrinis statistikos biuras, dabar šalies pagrindiniuose fabrikuose dirba per 200 tūkstančių berniukų ir mergaičių. Šis skaičius be paliovos didėja. Vien šalies sostinėje Bangkoke vaikai dirba daugiau kaip 3,000 imonių. Tvankiuose, purviniuose kambaryčiuose, kur dažnai neprasišverbia dienos šviesa, vaikų rankutės gamina saldumynus, kurių negali paragauti, taip pat tekstilės gaminius, kurių jie niekada nenešios, cinko kibirus ir daug ką kita. Dirba be poilsio dienų, dažnai po 15 valandų per dieną. Vakare po darbo, vaikus, kad nepabėgtų, užrakina ir žadina auštant.

Iš esmės šie mažieji darbininkai niekuo nesiskiria nuo tikrųjų vergų. Už sunkų darbą jie gauna grašius ir dukart per dieną lieso srėbalo. Jie nepatyrė tikros vaikystės, nežaidė su lėlėmis, spalvingais arkliaiškais ar kitais žaislais.

Kas gi šie vaikai?

Skurdas ir nedarbas verčia dau-

gelį tėvų pardavinėti savo vaikus imonininkams ir perpirkliams. Tėvai negali ne tik mokėti už jų mokymąsi mokyklose, bet ir išmaitinti. O imonininkams labai naudinga naudoti vaikų darbą—jis labai pigus, mažamečius galima įbauginti, priversti dirbti bet ką.

Retkarčiais Tailando policija užklumpa pagrindinius fabrikus, kuriuose dirba vaikai, ir išvaduoja jų po keletą šimtų. Vaikus išsiunčia tėvams, tačiau jau po kelių mėnesių dauguma jų atsiduria pas tuos pačius savininkus. Vienų tokių gaudynių metu audimo fabrike Bangkoko priemiestyje policininkas paklausė dvylikametę mergaitę, kaip ji čia pateko. Pastaroji papasakojo, kad mirus jos tėvams senelė ją pardavė už 2,000 batų (batas—Tailando piniginis vienetas).

Dirbdami tokiose pagrindinėse imonėse, vaikai neišsigelbsti nei nuo bado, nei nuo kitų fizinių kančių. Nuo bado, sunkių ligų, kurias sukelia darbo apsaugos nebuvimas, daugelis jų miršta.

Oficialiai Tailande galioja įstatymai, reguliuojantys ir tam tikru laipsniu ribojantys naudoti vaikų darbą. Tačiau jų nepaisoma. Paprastas dalykas. Įstatymo pažeidėjams paskiriama tik nedidelė piniginė bauda arba pasodinami į kalėjimą iki 6 mėnesių. Ir net šios menkutes priemonės pažeidžiantiems įstatymą imonininkams nubausti taikomos labai retai. Tailando Temidė tarnauja vertelgoms, kurie dažniausiai atsiperka kyšiais.

Kaip neseniai Bangkoke pareiškė Tailando darbo departamento generalinis direktorius C. Sipirhanas, valdžia ketina uždaryti visus imones, pažeidžiančias įstatymus dėl vaikų darbo. Tačiau jis turėjo pabrėžti, jog tai neišspręs vaikų darbo šalyje problemos, "kol Tailando vyriausybė nesiims priemonių žmonių gyvenimui pagerinti".

Portugalų žurnalistas

I. Kolganovas

Š. Korėja siekia šalį suvienyti

Kaip žinoma, Antrojo pasaulinio karo pabaigoje Korėją iš japonų okupantų išvadavo Tarybinė Armija. Į pietines sritis įžengė amerikiečių kariuomenė. 1945 metų pabaigoje sąjungininkų užsienio reikalų ministrai susitarė, kad Korėjoje bus sudaryta vieninga laikinoji demokratinė vyriausybė, kuri valdys visą šalį, o tarybinė ir amerikiečių kariuomenė bus išvesta. Tarybų Sąjunga sąžiningai įvykdė susitarimus, tačiau Washingtonas 1948 m. pavasarį surengė Pietų Korėjoje separatinius rinkimus, sudarė paklusnią Li Sin Mano vyriausybę, o amerikiečių kariuomenės dalinius tebelaiško iki šiol.

Šia proga verta pasakyti, kad Šiaurės Korėja 46,540 kvadratinio mylių, per 17 milijonų gyventojų, kalnuota šalis, toli žinoma gamtos turtais. Respublikos kalnuose, skaičiuojama, yra apie 1.5 bilijono tonų aukštos kokybės geležies rūdos. Kai kuriose vietose geležies rūda kasama atviru būdu. Gausu antracito, rudųjų anglių, švino, cinko, vario, volframo, magnezito, kitų spalvotų ir retųjų metalų. Sraunios kalnų upės siūlo pigią elektros energiją.

Gausūs gamtiniai ir energetiniai ištekliai, Š. Korėjos gyventojų darbštumas, kūrybinis entuziazmas

4

užtikrina spartų ir dinamišką šalies vystymąsi.

Nežiūrint kad Pietų Korėjoje viešpatauja reakcinis generolų režimas, stovi daugiau kaip 40,000 moderniais ginklais ginkluotų amerikiečių kareivių ir tenka daug išteklių skirti gynybai, Šiaurės Korėjos Darbo partijos neseniai įvykdė VI suvažiavimas vis tiek išskėlė uždavinį artimiausioje ateityje gaminti kasmet po 100 bilijonų kilovatvalandžių elektros energijos, išskasti po 120 milijonų tonų anglių, išlydinti po 15 milijonų tonų plieno, 1.5 milijono tonų spalvotųjų metalų, pagaminti 20 milijonų tonų cemento, 7 milijonų tonų mineralinių trašų, išausti 1.5 bilijono metru audiniu.

Pietų Korėja 38,175 kvadratinio mylių, su 37 milijonais gyventojų, tankiai apgyvendinta šalis. Jai labai trūksta elektros energijos, metalų, anglies. Susijungus abiem Korėjos valstybėms, žymiai pagerėtų Pietų Korėjos—žemės ūkio krašto—apsirūpinimas energetiniais resursais, kuru ir metalu. Bet kaip susijungti!

Šiaurės Korėjos Darbo partija minėtame neseniai įvykiams VI suvažiavime išskėlė reikalą šalį suvienyti. Ir kaip pabrėžė Darbo partijos CK generalinis sekretorius Kim Ir Senas, Korėja turi būti

Ugandoje lapoja badas

Ugandos kaimeliai yra iš krūvon susimetusių varganų lūšnelių. Juose gyvena daugiau ar mažiau į skeletus panašūs žmonės. Pasitaičius praeiviui, jie ištiesę kaulėtas drebančias rankas gailiai maldauja ko nors valgyti.

Ugandos šiauriniuose rajonuose šiuo metu karaliauja badas. Šią kraštą šiemet nusiaubė pražūdinga sausra, sunaikinama visą derlių. Ir daugiau kaip 2 milijonai gyventojų badauja. Oficialiais duomenimis, Karamodžoje badu kasdien miršta nuo kelių dešimčių iki šimto žmonių.

Badas puola ne tik Ugandą. Keliolika milijonų alkanų žmonių su mirtimi grumiasi Kenijoje ir Tanzanijoje, taip pat Malyje, Somalyje, Sudane ir kitur. Septyniolika Afrikos valstybių šiuo metu yra vadina-mojoje "Bado juostoj".

Nors Afrika ir agrarinių šalių žemynas, bet ji nepasigamina tiek maisto produktų, kad jiems užtektų. Kai kurie Vakarų teoretikai šitai mėgina aiškinti rasistinėmis teorijomis—esą afrikiečiai "nesugeba" ūkininkauti. Kiti tvirtina, kad čia viską lemia demografinis faktorius. Iš tikrųjų derliai (jie ir taip nėra dideli) nespėja paskui nepalijaujami augantį gyventojų skaičių.

Vis dėlto pagrindinė ir tikroji šios negerovės priežastis—bendras Afrikos atsilikimas. Tai ilgo kolonizatorių viešpatavimo rezultatas. Ir mūsų dienomis Vakarai dėl politinių ir ekonominių priežasčių sąmoningai kliudo buvusioms kolonijoms žengti vystymosi ir suklestėjimo keliu, nenori jų paleisti iš savo rankų. Kapitalistinės monopolijos iš afrikiečių pusvelčiui gauna žaliavas—praktiškai vienintelį jų turtą, o pramoninę produkciją parduoda už labai didelius pinigus.

—Jeigu galėtume pakankamai nusipirkti šiuolaikinių žemės ūkio mašinų, trašų, įveiktume bado puolimą,—tokius žodžius tenka girdėti įvairiose "juodojo žemyno" šalyse.

suvienuota be jokio kišimosi iš užsienio, taikiu būdu, kontaktais ir dialogu tarp Šiaurės ir Pietų. Būsimoji valstybė turėtų būti konfederacinio tipo ir galėtų vadintis Konfederacine Demokratine Korio Respublika.

Suvienuota Korėja turėtų būti neutrali, vykdyti nepriklausomai ir taikingą politiką, vystyti demokratinę visuomenės santvarką, užmegzti ekonominę bendradarbiavimą tarp Šiaurės ir Pietų, plėtoti draugiškus santykius su visomis pasaulio šalimis.

Susitarus sudaryti konfederaciją Korio valstybė, visų pirma galima paleisti kursuoti tarp Šiaurės ir Pietų traukinius ir automobilius, nustatyti telefono ir telegrafo ryšius. Abi šalys galėtų keistis turistais, kultūrinėmis vertybėmis. Vėliau, gilėjant savitarpio ryšiams, atsirastų galimybės sudaryti bendrą šalies armiją, miliciją ir t. t.

Štai kodėl toks šalies sujungimas atitinka ne tik darbo žmonių, demokratiškai nusiteikusių inteligentų, bet ir Pietų Korėjos verslininkų, nacionalinės buržuazijos interesus. Kada pavyks taikiu būdu suvienyti šalis, pasakyti nelengva, nes daug kas priklauso nuo amerikiečių ir jiems tarnaujančių sluoksnių priešinosi, tačiau Šiaurės Korėjos Darbo partija kelia uždavinį—pasiekti, kad šalis būtų suvienuota dar dabartinės kartos amžiuje.

S. J. J.

"Trečiasis pasaulis" seniai reikalauja, kad būtų peržiūrėta kainų sistema. Vakarų pramoninės valstybės ignoruoja šituos teisėtus reikalavimus, nors veidmainiškai ir tvirtina, kad jas jaudina sunki besivystančių šalių padėtis, jos pasiryžusios ją palengvinti. Ar tikrai? Imperialistinės valstybės, jei kartais ir teikia tam tikrą pagalbą atskirioms "trečiojo pasaulio" šalims, tai ne humaniškais tikslais, bet norėdamos jas patraukti į savo pusę, priversti sekti paskui.

Antai kol Ugandoje valdžia buvo provakarietiškos orientacijos veikėjų rankose, Vašingtone, Londone ir kitose Vakarų sostinėse daug žadėjo šitam diktatūros ir broliu-diško karo nualintam kraštui. Kampalai netgi davė šiek tiek pinigų, paskelbė, kad artimiausiu metu suteiks dideles paskolas. Tvirtino, kad visos tos lėšos—padėti badaujantiems.

Kai Kampaloje įvyko perversmas ir valdžią paėmė kariškiai atsikaklė paklusti imperialistinių valstybių diktatūrai, JAV ir Didžioji Britanija pareiškė, kad susilaiko skirti žadėtąsias paskolas. Girdi, Ugandoje nėra stabilumo, siautėja kriminaliniai elementai, neužtikrintas užsienio diplomatų saugumas. O badaujantieji? . . .

Vakarų laikraščiai ir žurnalai, pasiekiantys Kampalą, dažnai rašo apie Ugandos šiaurinių rajonų tragediją. Ten pat randi ir raginimus rinkti lėšas, kad galima būtų padėti badaujantiems, nurodomos sąskaitos, į kurias siūloma pervesti pinigus. Yra aukojančių dolerius, markes, frankus . . . Lėšų šitam skiria Jungtinių Tautų organizacija, kitos tarptautinės organizacijos, kai kurios Afrikos, Europos šalys.

Bet toli gražu ne visa šita pagalba pasiekia tuos, kam ji pagal oficialią versiją skirta. Dar anksčiau, kai Vakarai neva padėjo Karamodžos gyventojams, pinigai iš tikrųjų buvo pervedami į tuometinio prezidento, jo artimųjų sąskaitas. Apie tai ne kartą yra rašiusi Kampalos spauda. O dabar? Pasiūstus į rajonus produktus badaujantiems dalija katalikų misionerijos atstovai. Bet ne visada sąžiningai. Laikraštis "Uganda Times" neseniai apkaltino vienuolius ir dvasininkus, kad šie pasisavina didžiąją dalį gautų produktų, o badaujančius palieka mirčiai.

J. Pakelis

TRUMPAI

— Venecuelos laikraštis "Nacional" praneša, kad fašistinėje diktatoriaus Pinocheto Čilėje šimet jau subankrutavo 350 mažesnių firmų. Nuo fašistinio perversmo 1973 metais, Čilėje subankrutavo 1,500 mažesnių firmų.

— Kai kurie JAV valdžios žmonės baiminasi, kad susitarimas steigti Somalijoje JAV karines bazes Jungtines Valstijas gali iivelti į Somalijos-Etiopijos karą.

— Britų Darbo partijos naujasis lyderis Michael Foot sako, jog nuo dabar britų Darbo partija pradės veikti už nusiginklavimą, prieš JAV branduolinių bazes Britanijoje, už išstojimą Britanijos iš bendros rinkos.

— Pietų Afrikoje Pretorijos teismas nuteisė mirties bausme tris kovotojus už rasinę lygybę. Kiti šeši gavo ilgus metus kalėti. Visi jie priklausė nelegaliam Afrikos Nacionaliniam Kongresui.

Vilnius, 1981 sausio 22

KRIZĖS GNIAUŽTUOSE

... Oficialiais duomenimis, daugiau kaip 8 milijonai amerikiečių šiandien negali rasti darbo.

... Plieno lydymo pramonė Vakarų Europos šalyse panaudoja 65 procentus savo pajėgumo.

... Japonijoje bankrutavo apie 8350 firmų, kurios nepajėgė konkuruoti su didelėmis monopolijomis.

Tokie yra tik kai kurie simptomai ekonominės krizės—sunkios chroniškos ligos, kuri vėl paūmėjo kapitalistinio pasaulio šalyse. Pirmąją jos "auka" tapo Jungtinės Amerikos Valstijos: krizė prasidėjo statyboje, taip pat plieno liejimo ir mašinų gamybos pramonėje. Šios šakos laikomos Amerikos ekonomikos pagrindu. Po to smukimas pasireiškė Anglijoje ir Kanadoje o vasarą—VFR ir Italijoje. Dabar apie jį kalbama Prancūzijoje, Japonijoje, Australijoje ir kitose didelėse ir mažose išsivysčiusiose kapitalistinėse valstybėse. Specialistai pabrėžia, kad dideli ekonominiai sunkumai nepaprastai greitai persimetė iš Jungtinių Valstijų į Vakarų Europą.

Paminėsime svarbiausias problemas, iš kurių galima susidaryti vaizdą apie ekonominę padėtį kapitalizmo šalyse. Pirmiausia, tai—žymus gamybos sumažėjimas. Anglijoje 55 procentais mažiau išlydoma plieno. Jungtinėse Amerikos Valstijose per metus trigubai sumažėjo sunkvežimių gamyba. Paskutiniiais duomenimis, Japonijoje pramonės gamyba rugpjūčio mėnesį sumažėjo 3,8 procento palyginti su ankstesniu mėnesiu. Antra, tai—nesulaikoma infliacija, t. y. pinigų nuvertinimas, kas sukelia kainų didėjimą, darbo žmonių realaus darbo užmokesčio mažėjimą, jų gyvenimo lygio smukimą.

Trečioji problema—nedarbo augimas, "nereikalingų žmonių", kurie neteko pagrindinio dalyko, kuris žmogų daro žmogumi,—teisės į darbą, armijos didėjimas. Dabar išsivysčiusiose kapitalistinė-

se šalyse yra 20 milijonų bedarbių, o po metų, Vakarų ekonomistų nuomone, jų bus trimis milijonais daugiau. Šiuo atžvilgiu kai kurios kapitalistinės valstybės jau pasiekė rekordus. Oficialiais duomenimis, pirmą kartą Anglijoje bedarbių armija viršijo du milijonus. Prancūzijoje pirmą kartą oficialiai įregistruota daugiau kaip pusantro milijono bedarbių.

Kiek už šių skaičių slypi žmonių tragedijų!

Analizuodami dabartinį ekonomikos smukimą Jungtinėse Amerikos Valstijose, kuris paskatino krizės reiškinius visame kapitalistiniame pasaulyje, specialistai padarė išvadą, kad svarbiausia jo priežastis—smarkus išlaidų padidėjimas kariams reikalams. Dėl Amerikos vyriausybės vykdomo ekonomikos militarizavimo mažėja asignavimai naujoms darbo vietoms steigti, specialiniams reikalams—gyvenamųjų namų, statybai, sveikatos apsaugai, švietimui, aplinkos apsaugai, miestų vystymui ir t. t. Pačių Amerikos ekonomistų nuomone, viena smukimo priežasčių yra taip pat nuolatinis darbo našumo didėjimo tempų lėtėjimas ir vyriausybės nesugebėjimas veiksmingai kovoti prieš infliaciją.

Būdinga tai, kad prezidentas Carteris savo laiške "Dėl padėties šalyje" buvo priverstas pripažinti, kad "JAV vyriausybė negali likviduoti skurdą arba padaryti ekonomiką klestinčią, sumažinti infliaciją, išgelbėti miestus, likviduoti neraštingumą, aprūpinti šalį energija".

Taigi paskutiniai įvykiai pagrindinių kapitalistinio pasaulio šalių ekonomikoje dar kartą demaskuoja buržuazinių ideologų prasimanytus, kad esą dabartinis kapitalizmas gali išsivaduoti iš krizių. Ne, "pagerinti" kapitalizmą ir sukurti jo sistemoje "visuotinės gerovės visuomenę" neįmanoma!

A. Stiklakis

Alžyras—pervarkymų žaizdras

Jau 18 metų, kai Alžiro liaudis, po aštuonerius metus trukusio antiimperialistinio sukilimo, išėjo laimėtoja ir paskelbė šalies nepriklausomybę.

—Mums nereikia karalių, mes esame laisvi ir norime likti tokie, norime dirbti sau.

Tokius paprastus samprotavimus galima išgirsti iš dažno Alžiro piliečio tebedegančio revoliucinių pervarkymų aistra, gal primityviai, bet teisingai suvokiančio šalies naujosios rytdienos esmę. Pildytis šiems troškimams gerus pamatus padėjo ilga liaudies kova su prancūzų kolonizatoriais.

Alžiro sostinės senamiestis Kabba—tai gyvas paminklas tiems dviem milijonams patriotų, kurie žuvo partizaniniuose mūšiuose su kolonizatoriais. Jis dabar muziejus po atviru dangumi. Aplink iškilę puikių pastatų, papuoštų palmių sodeliais ir spindinčių baltumu katrioje saulėje, o senasis sostinės rajonas tebėra viduramžiškai niūrus ir slėpingas. Kažkur už durų bliana asilukas, verkia vaikas, gatvė žemyn plūsta paplavo.

Čia, Kazboje, kol kas sausakimša. Tačiau šiuo metu Nacionalinio išsivadavimo fronto partija ir vyriausybė skiria daug dėmesio gyvenamųjų namų statybai. Planuoja,

kad iki šių metų pabaigos naujų butų raktus gaus 11 tūkstančių šeimų. Važiuojant apželdinta Transacharos magistrale gilyn į dykumą, pro šalį smėkščioja baltutėliai naujų gyvenamųjų namų kompleksai, naujų mokyklų keturkampiai.

Pagal tradiciją paskutinįją spalio mėnesio dieną, minint antiimperialistinio sukilimo pradžią, kiekviena alžirietė šeima papjauna avį ir, dalijasi mėsos kabaliukais su kaimynais. Netgi pajūrio kurorte Tipazone tą dieną tvyroja alsus skerdienos kvapas.

Šalyje gyvos ir kitos tradicijos. Pavyzdžiui, Beni Izgene—šventajame mieste". Tai aukšta akmenine tvora aptverta gyvenvietė, įkurta dar XII amžiuje. Čia, protestuodama prieš plintančias pasaulietiškas nuotakas, isikūrė viena baltųjų musulmonų sekta. Pašalinams be leidimo sunku čia patekti. Mieste negalima rūkyti, fotografuoti gyvų veidų, siūlyti vaikams saldumynų.

Panašių atsiskyrėlišku "šventųjų miestų" Alžire yra ir daugiau. Bet jie nedaro didelės įtakos šalies gyvenimui, nors mulų skleidžiamos dogmos—daugeliu atvejų yra visuomeninės pažangos stabdys.

Šalys aktyviai kovoja už nacionalinį savarankiškumą, prieš Vakarų monopolijų skverbimąsi. Neseniai Alžiro vyriausybė viešai pasmerkė

Salvadore ramybės nėra

Jau daugiau kaip metai, kai Salvadore įvyko karinis perversmas, bet ramybės šiame Centrinės Amerikos krašte nėra. Vyksta kariuomenės išpuoliai prieš liaudies pažangias jėgas, režimo represijos, areštai, atviras teroras.

Ilgą laiką terorizavusį liaudį ultradešiniji generolų Romerą 1979-ųjų spalio 15-ąją pašalino taip pat kariškiai. Nauja chunta pasikvietė į pagalbą tris civilius. Buvo pažadėta įvykdyti tam tikrų reformų, kurios turėjo pagerinti liaudies gyvenimą. Tai buvo pirmas manevras, tikslu užkirsti kelią galimai revoliucijai. Juk armiją remia turtingi pramoninkai ir žemvaldžiai, kurie, įvykių Nikaragvoje įbauginę, stengiasi išvengti kracho, apsaugoti savo turtus. Kaip tik tuo ir paaiškinama, jog prieš metus Salvadore įvykęs karinis perversmas buvo skubiai palaimintas Vašingtono, kuris ir dabar visokeriopai remia karinę chuntą.

Naujoji Salvadoro vyriausybė ėmėsi vykdyti žadėtų reformų. Buvo nacionalizuoti bankai, pradėta vykdyti žemės reforma. Tai aiškiai neatitiko valdančiosios klasės tikslų. Tuo pat metu šie poslinkiai nepatenkino ir liaudies. Tokiomis sąlygomis šalyje prasidėjo atviras teroras, kurio aukos skaičiuojamos jau tūkstančiais.

Oficialiai vykdoma žemės reforma suteikia valstiečiams galimybę gauti žemės. Bet kitą dieną, kai

bežemiui arba mažžemiui atrėžia keletą hektarų, pasirodo dešinieji teroristai ir dažniausia išžudo visus šeimos narius. Pasitaikė atvejų, kai gvardijos nariai, kurie turėtų užtikrinti rimtį dalijant žemę, šaudė į beginklius valstiečius. Kaip tai suprasti? Valdantieji asmenys, kurie atstovauja turtuoliams ir žemvaldžiams, nepalaiko žemės reformos ir todėl daro viską, kad ji nebūtų įgyvendinta.

Tad nieko nuostabaus, kad per praėjusius metus karinės—civilinės chuntos ir vyriausybės sudėtis kelis kartus keitėsi. Ir kiekviena kartą po reformų San Salvadore politinis gyvenimas vis labiau pakrypdavo į dešinę. Todėl šių metų pradžioje pažangų jėgų atstovai nutraukė kontaktus su chunta. Praėjusių metų spalio perversmo vadovą, kuris buvo vienas pagrindinių žemės reformos šalininkų, pakeitė dešiniojos krypties kariškis. Tačiau tai tebuvo ledkalnio viršūnė. Po priedanga slypėjo konkretūs dešiniųjų ir "neprisijungimo" šalininkų planai. Jie paskelbė atvirą kovą nacionalinio išsivadavimo fronto daliniams.

Būdamą liaudies interesų gynėja, ši armija nuolat susilaukia papildymo tiek iš valstiečių bei darbininkų, kurie nusivylę chunta, tiek iš kariškių, dezertyruojančių iš vyriausybės kariuomenės dalinių.

A. Šermukšnis

Austrijos studentai prieš "rudąjį" pavojų

Vienoje prie įėjimo į sostinės universitetą gal dar ir šiandien tebėra pritvirtintas didelis transparentas, kuriame parašyta: "Neonacistams čia vietos nėra. Visas jėgas kovai su "rudmarškiniams!" Transparentas buvo pritvirtintas lapkričio 26 d., kai buvo surengta "antifašistinės aukštosios mokyklos diena". Tą dieną ne tik priešais Vienos, o ir priešais Graco ir Zalcburgo universitetus suplevėsavos raudonos vėliavos. Austrijos studentija tą dieną išėjo į gatves tarti ryžtingą "Ne!" įsisiutėjusiems neonacistams. Su šūkiu "Užkirsim kelią neofašizmui!", "Uždrausti visas neofašistines grupes ir sąjungas!" Kartu su studentais demonstracijose dalyvavo darbininkų jaunimas, vidurinių ir profesinių mokyklų moksleiviai, demokratiškai nusiteikę piliečiai—iš viso apie 10 tūkstančių žmonių. Juos vienijo siekimas užkirsti kelią neofašistams.

Kovos prieš "rudąjį" pavojų savaitės metu antifašistinis studentų komitetas surengė plačią aiškinamąją kampaniją. Susitikimų, diskusijų metu buvo demaskuojamas fašizmo žvėriškumas, jo šaknys. Didelis dėmesys buvo skiriamas

JAV dujų pervežimo firmos "El Paso" nelygiateisės prekybos su valstybine Alžiro kompanija "Sonatrak" manevrus.

Demokratinio Alžiro pastangas kurti ir stiprinti nacionalinę ekonomiką remia socialistinės šalys. Plačiai pritariama Alžiro pozicijai, atmetančiai kapituliantišką Camp Davis sandėrį, siekiančią teisingai sureguliuoti arabų šalių konfliktus, kovojančią su Vakarų militaristų grėsme arabų Rytuose.

J. Z.

1938 metų Austrijos anšliso klausimui ir jo padariniams šaliai bei liaudžiai. Buvo pabrėžta, kad reikia sunaikinti fašizmą vos tik jam atsiradus.

Jaunimo pasipiktinimą sukėlė sprendimas Vienos administracinio teismo, kuris neofašistinei organizacijai "naujieji dešinieji" leido dalyvauti rinkimuose į studentų savivaldos organus. Šios dešiniųjų ekstremistų grupuotės nariai universitetuose ne kartą organizavo pogromus.

Gėdingas teismo sprendimas rodo, kad valdžia faktiškai globoja fašistuojančius chuliganus. Atsakydamas į tai, antifašistinis komitetas paragino studentus dar plačiau įsitraukti į kovą prieš neonacistų aktyvumą ir lapkričio 26 dieną surengė "antifašistinės aukštosios mokyklos dieną".

—Pažangus Austrijos jaunimas yra pasiryžęs kovoti prieš organizacijos "naujieji dešinieji" statytinių išrinkimą į studentų savivaldos organus,—pasakė korespondentams studentų komunistų sąjungos pirmininkas V. Bajer.—

Mes esame įsitikinę, kad kova prieš fašistinį pavojų yra ypač efektyvi, jeigu ji derinama su kova už taikos stiprinimą, įtempimo mažinimą ir konkrečius žingsnius nusiginklavimo srityje. Todėl mes sveikiname

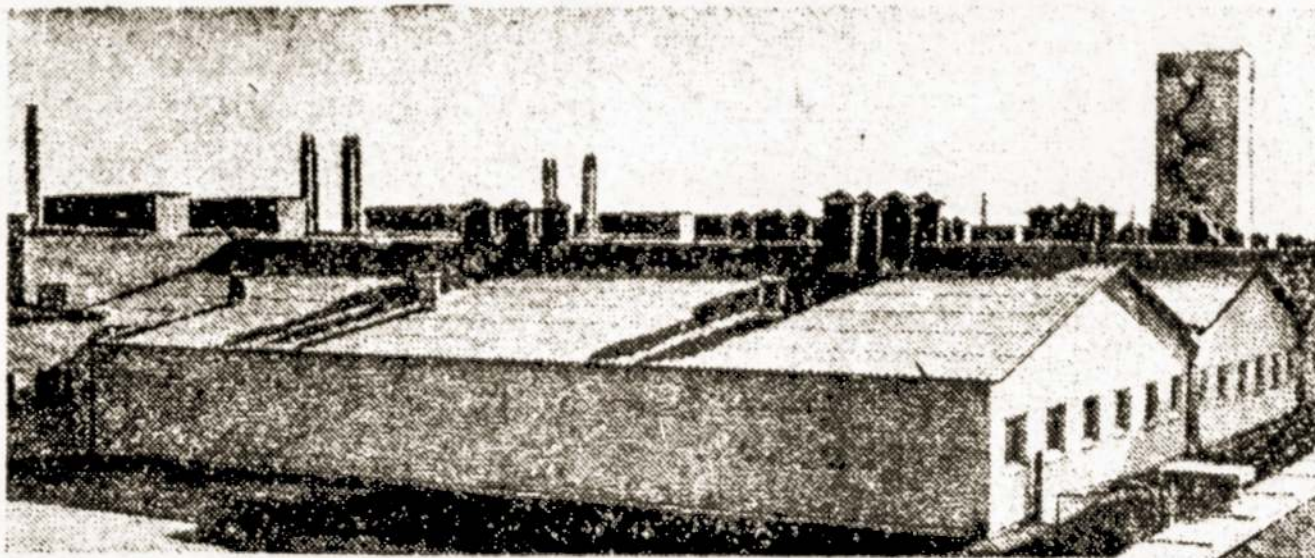
naujas taikas Tarybų Sąjungos iniciatyvas šioje srityje ir stojame prieš pavojingus ketinimus gaminti ir dislokuoti Vakarų Europoje, taip pat neutralios Austrijos pasienyje, naujas Amerikos vidutinio veikimo nuotolio branduolines raketas.

A. Jakovlevas

5

Nauja gyvulininkystės įmonė

Didelis statinys iškilęs Biržų rajono Nausėdžių kolūkyje. Jis užima beveik trisdešimt hektarų teritoriją. Tai naujoji "Aušros" tarpkolūkinė gyvulininkystės įmonė, tik šiemet pradėjusi savo veiklą. Kompleksą, kuriame tilps maždaug 18 tūkstančių kiaulių, statė septyniolika rajono ūkių. Jame per metus bus nupenima 27 tūkstančiai kiaulių.

Kadangi penėjimo patalpos atiduotos tik prieš kelis mėnesius, šiuo metu jose tėra nepilni penki tūkstančiai kiaulių. Tad dabar labai svarbu gauti kuo daugiau paršelių. Tam netrukus bus išsigyta apie pora šimtų veislinių kiaulaičių.

NUOTRAUKOJE: Įmonės statiniai.

Linelius raunu ne viena . . .

Vargu ar surastume lietuvių liaudies dainose augalą, labiau už liną apdainuotą. Čia ir sunkus linarovis, verpalų kuodelis, audimo staklės, šaudyklės. Nors dabar visai kitaip atliekami šitie darbai, tačiau lininių drobelių populiarumas dėl to nė kiek nesumažėjo. O ir dainos apie mėlynžiedį linelį, kaip ir anksčiau, tebedainuojamos visoje Lietuvoje.

Tačiau linus dabar auginama ne visi ūkiai, o tik tie, kur jie labiausiai dera.

Gausiais jų derliais garsėja Anykščių, Biržų, Kupiškio, Pakruojo. Pasvalio rajonai, kurių ūkiuose iš vieno hektaro gaunama 8-10 centnerių pluošto. Kad linų derliai būtų dar didesni, rūpinasi selekcininkai. Netoli Panevėžio, Uplytėje, įkurtas Lietuvos linininkystės centras, bandymų stotis. Bendradarbiaudami su Baltarusijos ir Rusijos Federacijos specialistais, Tarybų Lietuvos mokslininkai išvedė kelias naujas linų veisles—labai pluoštingas, atsparias išgulimui, patogias nuimti kombainais.

Mašinos dabar ne tik pasėja, bet ir nurauna linus. Ir ravėti jų rankomis nereikia—tai irgi padaro specialūs herbicidai, kurie išnaikina piktžoles.

Tiesiai iš laukų linai gabenami į fabrikus, priklausančius "Linų pluošto" supirkimo ir pirminio apdirbimo gamybiniam susivienijimui. Jo generalinis direktorius B. Stelionis pasakoja:

— Kiekvienais metais ūkiai vis daugiau išaugina linų, vis daugiau jų parduodama valstybei. Todėl statomi nauji fabrikai, rekonstruojami veikiančios, juose montuojama nauja technika. Visa tai padeda

Nors įmonės kolektyvo triūsą kol kas nelengva vertinti, tačiau daug ką pasako ir pirmieji rezultatai. Iš paršavietės gauta po 10 paršelių, atjunkomų paršelių paros priesvorai siekia 440 gramų.

Dirbantiesiems talkina mechanizmai, automatizuotos linijos. Pašarų paruošimas ir gyvulių šėrimas automatizuotas, visos kitos operacijos valdomos iš centrinio pulto. Kiaulės laikomos be kraiko, gardai valomi vandeniu.

Įmonėje nemažai jaunimo. Čia daugiausia dirba žmonės, baigę kaimo profesines technikos mokyklas.

atpalaiduoti linų augintojus—nuo daug laiko ir triūso reikalaujančio linų šiaudelių paruošimo—beveik visa žaliava dabar superkama stiebeliais. Štai šiemet numatome perdirbti virš 50 tūkstančių tonų linų žaliavos—beveik dešimtadaliu daugiau, negu prieš penkerius metus.

O tie linai, kurie šiais metais iš laukų į fabrikus atkeliavo, žemdirbiams kaip niekad kainavo daug vargo. Nuolatiniai lietūs linus prie žemės priplojo, todėl kaimo žmonėms teko parodyti daug sumanumo, kad visas jų derlius būtų iš gamtos atkovotas.

Pastangos nenuėjo veltui. Linų pluošto ir sėmenų išauginta tiek, kiek buvo išpareigota pavasarį. O pakruojučiai ir panevėžiečiai taip šauniai padirbėjo, kad daugiau kaip pusė jų išauginto derliaus įrašyta į viršumplaninę sąskaitą. Iš Kelmės, Mažeikių, Biržų ir kitų fabriku linų pluoštas keliauja į Tarybų Sąjungos, Vokietijos Demokratinės Respublikos, Suomijos, Olandijos tekstilės įmones. Vien Panevėžio "Lino" gamybiniam susivienijimui pluošto gamintojai šiemet patieks tiek žaliavos, iš kurios bus išaušta beveik 30 milijonų kvadratinų metrų lininių audinių. Dideli fabrikai, kuriuose išleidžiami taip pat labai didelę paklausą turintys lininiai audiniai su dirbtiniais ir cheminiais pluoštais, veikia Plungėje ir biržuose. Jų cechuose sumontuoti labai našūs verpimo ir audimo įrengimai, moderni apdailos technologija. Audėjas linų tekstilės fabrikams Lietuvoje ruošia dvi profesinės technikos mokyklas.

Nors ir labai išsiplėtė lininių audinių pramoninė gamyba, savo pozicijų neužleidžia dailiojo audimo

Vilniaus vaisių ir daržovių perdirbimo gamykla

Nors 1980-aisiais derlius buvo prastesnis, tačiau Vilniaus vaisių ir daržovių gamykloje darbo, kaip ir kasmet netrūko. Sūdė agurkus ir pomidorus—jų vilniečiai gavo atitinkamai iki 700 ir iki 300 tonų. Kopūstų priraugė iki 1,200 tonų.

Neseniai gamykloje pradėjo veikti naujas modernus sulčių cechas, galintis gaminti per metus keturis milijonus butelių nuskaidrintų sulčių. Po rekonstrukcijos, sumontavus vengriškus įrengimus, pradės dirbti konservavimo cechas.

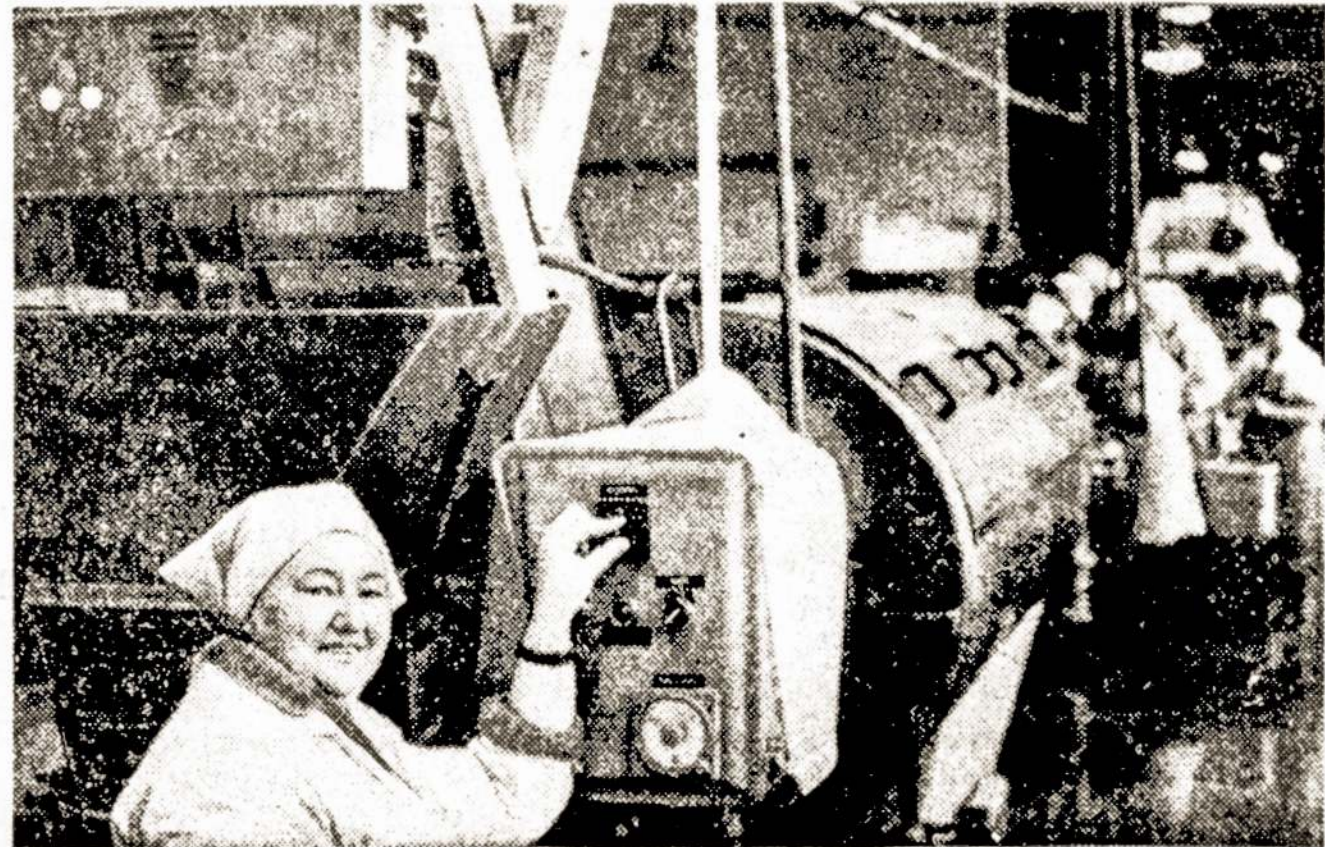
Miesto valgykloms ir restoranams gamykla tiekia virtas daržoves, cepelinų ir plokštainio pusgaminius. Iš gamyklos ruošto cepelinų pusgaminių miesto visuomeninio maitinimo įmonės kasdien gali išvirti po 60,000 cepelinų. O plokštainio pusgaminių gamykla gali paruošti tiek, kiek tik jo užsako.

Gamykla pradėjo gaminti ne skustas, o garu valytas bulves. Ruošiant šį cechą, buvo konsultuotasi su 11 patyrusių bulvių apdirbimo firmų įvairiose pasaulio šalyse. Beveik visos jos siūlė garinį valy-

mą. Tuomet gamykla pirmoji šalyje išigijo itališką liniją, kuri vertinama ir kitur. Ji pagaminta iš nerūdijančio plieno, pusiau automatinė, gana naši. Rankų reikia tik bulvių akutėms išimti.

Kasdien nuvaloma ir gamykla valgykloms bei parduotuvėms patiekia nuo 15 iki 25 tonų bulvių. Kambario temperatūroje jos gali išsilaikyti parą, šaldytuve—dvi paras. Be to, nenuėina perniek atliekos. Gamykla kasdien gyvulių augintojams jų parduoda po keletą tonų.

Gamyklos vadovybė galvoja ir apie savo firminę parduotuvę. Joje prekiautų cepelinų pusgaminiu, kuris užšaldytas gali stovėti net iki mėnesio; plokštainio mase, kitomis perdirbtomis daržovėmis ir vaisiais, konservais. Taip pat numato pradėti gaminti užšaldytas daržoves ir jų pusgaminius, įvairaus skonio bulvių traškučius. Dalį įrengimų jau turi, dalį ketina nupirkti. Firminėje parduotuvėje bus reklamuojami nauji gamyklos gaminiai, jų receptūra. Ir visa tai ne taip toli.

Ona Maleravičienė prie bulvių valymo linijos.

KONKURAS RUMŠIŠKIŲ MUZIEJUJE

Rumšiškių liaudies buities muziejus svetingai priėmė dainininkus, muzikantus, pasakorius—pirmojo respublikinio etnografinių ansamblių ir pavienių atlikėjų konkurso "Ant marių krantelio" dalyvius. O jų buvo net 1,027. Konkurse dalyvavo 41 etnografinis ansamblis, 53 dainininkai, 25 muzikantai, 12 pasakorių—geriausiai šio žanro savi-veiklininkai iš 25 rajonų ir 8 miestų.

liaudies menas. Prie jo tradicijų stiprinimo prisideda keletas Lietuvoje veikiančių liaudies meno verslų įmonių, kuriose darbuojasi apie tūkstantį audėjų. Joms taip pat sudaromos sąlygos dirbti namuose. Todėl nenuostabu, kad ir dabar Lietuva garsėja meistrėmis, kurios su paveldėtomis iš senelių medinėmis staklėmis išaudžia nuostabiais tautiniais raštais padabintas antklodes, takelius, rankšluosčius, tarptautinėse parodose pelniusius dešimtis aukso medalių.

Geriausius liaudies menininkų darbus kolekcionuoja netoli Uplytės, buvusiamė vėjiniame malūne įkurtas kol kas vienintelis Tarybų Sąjungoje linų muziejus. Jo ekspozicija, kuri atskleidžia mėlynžiedžių linų auginimo ir perdirbimo istoriją nuo neatmenamų laikų, vainikuoja "Lino" susivienijimo drobėlės.

V. Zemaitis

Elektrėnuose—užsienio kardiologai

Tarybų Lietuvos pramonės įmonėse veikia medicinos punktai, poliklinikos. Ten dirbantys gydytojai padeda užkirsti kelią ne tik profesionaliems, bet ir kitiems susirgimams.

Dvidešimt didžiausių įmonių gražuose gamtos kampeliuose savo darbininkams pastatė sanatorijas—profilatoriumus, dalis jų prilygsta geriausioms kurortų sanatorijoms.

Tokių profilatoriumų turi ir Elektrėnų energetikai. Kaip tik čia, turtingoje Lietuvos V. Lenino VRE sveikatingumo bazėje, rugpjūčio mėnesį buvo surengtas trylikasis tarptautinis kardiologų seminaras, kuris gvildeno širdies ir kraujagyslių susirgimų epidemiologiją ir praktika.

Be žinomų TSRS specialistų, į Elektrėnus buvo suvažiavę 24 užsienio šalių mokslininkai. Seminarą pradėjęs Tarptautinės kardiologų draugijos epidemiologijos ir profilaktikos mokslinės tarybos pirmininkas, profesorius Dž. Rouzas iš Londono šiltai atsiliepė apie Tarybų valdžios rūpinimąsi žmonių sveikatos apsauga.

Vilnis, 1981 sausio 22

Rašytojų uždabiai Lietuvoje

Juozas Nekrošius

Lietuvos TSR valstybinio poli-grafijos, leidyklų ir knygų prekybos reikalų komiteto pirmininkas, rašytojas Juozas Nekrošius, atsakydamas į "Literatūra ir menas" laikraščio darbuotojo žurnalisto Algio Kustės klausimus, štai ką papasakojo apie rašytojų ir poetų uždabius:

— Prieš pora metų LTSR Ministrų Tarybai priėmus naują nutarimą dėl tarybinių rašytojų kūrybinio darbo apmokėjimo sąlygų gerinimo, žymiai padidėjo materialinis atlyginimas už jų darbo vaisius. Tai liečia ir jaunosios autorius, ir plunksnos meistrus. Kad tai ne tuščia frazė, akivaizdžiai rodo konkretūs skaičiai: žemiausia honoraro norma, dažniausiai laikoma debiutantams, už originalią poeziją pakelta nuo 0.7 rb iki 1 rb už eilutę, o už prozos autorinį lanką— nuo 150 rb iki 175 rb. "Vagos" leidykla iki naujojo nutarimo žinomiems autoriams dažniausiai mokėdavo po 1 rb už poezijos eilutę ir 250 rb už prozos autorinį lanką ir 42 procentai poetų—po 1,5 rb už eilutę. Apskritai vidutinė originaliosios literatūros honoraro norma "Vagoje" šiemet yra padidėjusi 21 procentu, palyginus su 1977 m. Visa tai pasidarė įmanoma todėl, kad naujuoju nutarimu valstybė žymiai padidino leidyklai bendrą autorinio honoraro fondą. 1977 metais "Vaga" išmokėjo 750 tūkst. rb autorinio honoraro, o 1978 m.—1 mil. 130 tūkst. rb. 1980 m.—1 mil. 300 tūkst. rb. Iškalbingi skaičiai,—sako Juozas Nekrošius.

Išties iškalbingi.

Gerai namai

350 pašto operatorių, telefonisčių, ryšių darbininkų ir technikų, statybininkų gyvena Kauno miesto ryšių darbuotojų bendrabutyje. Gyvena kaip viena didelė graži šeima.

Jauku ir gera šiame name, prieš dešimtį metų iškilusiame Dainavos gyvenamajame rajone. Kur tik bepažvelgsi—gyvąjį raštą rezga žalieji vijokliai, žydi gėlės. Pavyzdinčiai sutvarkyti kambariai, ideali švara baltutėlėse virtuvėse, skalbykloje, dušuose. Bendromis pastangomis įrengta didelė biblioteka, turinti daugiau kaip 4000 tomų politinės, grožinės ir mokslinės literatūros, sporto salė, diskoteka, svetainė, poilsio kambariai, o "šeimyniniame" aukšte—ir kambarys vaikų žaidimams. Nereikia ieškoti ramaus kampelio ir besimokantiems vidurinėse mokyklose, technikuose, aukštosiose mokyklose; jiems skirti du dideli kabinetai su mokyimo priemonėmis.

Kauno ryšininkų bendrabučiai sąjunginėje apžiūroje pripažinta pirmoji vieta.

Vilnis, 1981 sausio 12

Grybai "renkasi" Botanikos Institute

Nuo seno Lietuvos miškai garsėja grybais. Labanoro giria, Dzūkijos pušynai — kaip neišsenkamas kepurėtųjų gėrybių aruodas. Grybautojai ne tik sau jų pasirodo žiemai, bet tūkstančius tonų perduoda valstybei. Šiemet, kaip tvirtina dzūkai, negrybingais metais Lietuvos vartotojų kooperatyvų sąjunga supirko iš gyventojų apie pusę šimto tonų voveruškų. O tokiais metais, kai grybai gerai dygsta, į supirkimo punktus jų pristatoma arti tūkstančio tonų.

Ir jei paprastam grybautojui, nuėjusiam į mišką, viskas aišku — vieni grybai valgomi, kiti — nuodingi, tai mokslininkai grybų pasaulį mato visai kitaip, su daugeliu neįmintų paslapčių. Ankstyvą pavasarį, kada iš grybų pirmieji atbunda bobausiai, ant medžių ima regzti kempinės, į ekspedicijas išsirengia Botanikos instituto mokslininkai. Šių "grybautojų" krepšiuose be peilių dar galima rasti chemikalų rinkinį, kolbą, užrašų, fotoaparata. Retesni, įdomesni kepurgalvį įamžins skaidrėje, apdoros įvairiais preparatais, kad sveikas pasiektų laboratoriją sudėtingesniai ištyrimui.

Beje, dabar visus Lietuvos grybus galima pamatyti net į mišką nenuėjus: instituto herbariume saugoma apie penkiolika tūkstančių mikologinės floros pavyzdžių. Dideliame voke sudžiovintas raudonviršis ar musmirė ne šiaip atstovauja savo giminei, o turi "dokumentą", kuriame aprašyta jos išorė, radimo vieta, laikas. Nepažįstant grybų "būdo", atrodytų, kad toks mikologinės floros surašymas lyg ir nėra labai reikšmingas. Tačiau mokslininkai teigia, kad ažuolų kaimynystėje užaugęs baravykas skirsis nuo savo brolio iš pušyno, todėl herbariume registruojami įvairiausių miško vietovių kepurėtieji gyventojai.

Viena aišku — visi grybai: valgomi, nuodingieji, medienos ardytojai — auga ten, kur bus saulėtas, šil-

tas miškas. Tačiau gamtininkai iki šiol atranda vis naujų ateivių. Kai ištiriama nežinomojo vidinė sandara, pagal smulkų aprašymą kataloguose, žinyuose tikslinamas arba ieškomas tikrasis jo vardas. Kada grybo aprašyme nebelineka jokių klausukų, botanikai žino kokiam dar keliautojui patiko Lietuvos girios.

Jei rečiau pasitaikantys grybai apibūdinami tik pagal keletą požymių, tai valgomiesiems mokslas suteikė daugiau dėmesio, nes jie maistingumu prilygsta daržovėms. Botanikai siekia išaiškinti, kuris iš grybų yra pats vertingiausias, kokioje savo dalyje kaupia daugiausiai vitaminų.

Tikru grybų metraštinių gamtininkai vadina biologijos kandidata Jona Mazelaitį. Jau daugiau kaip trisdešimt metų mokslininkas tyrinėja aukštesniuosis grybus, kurie botanikų buvo mažai pažinti.

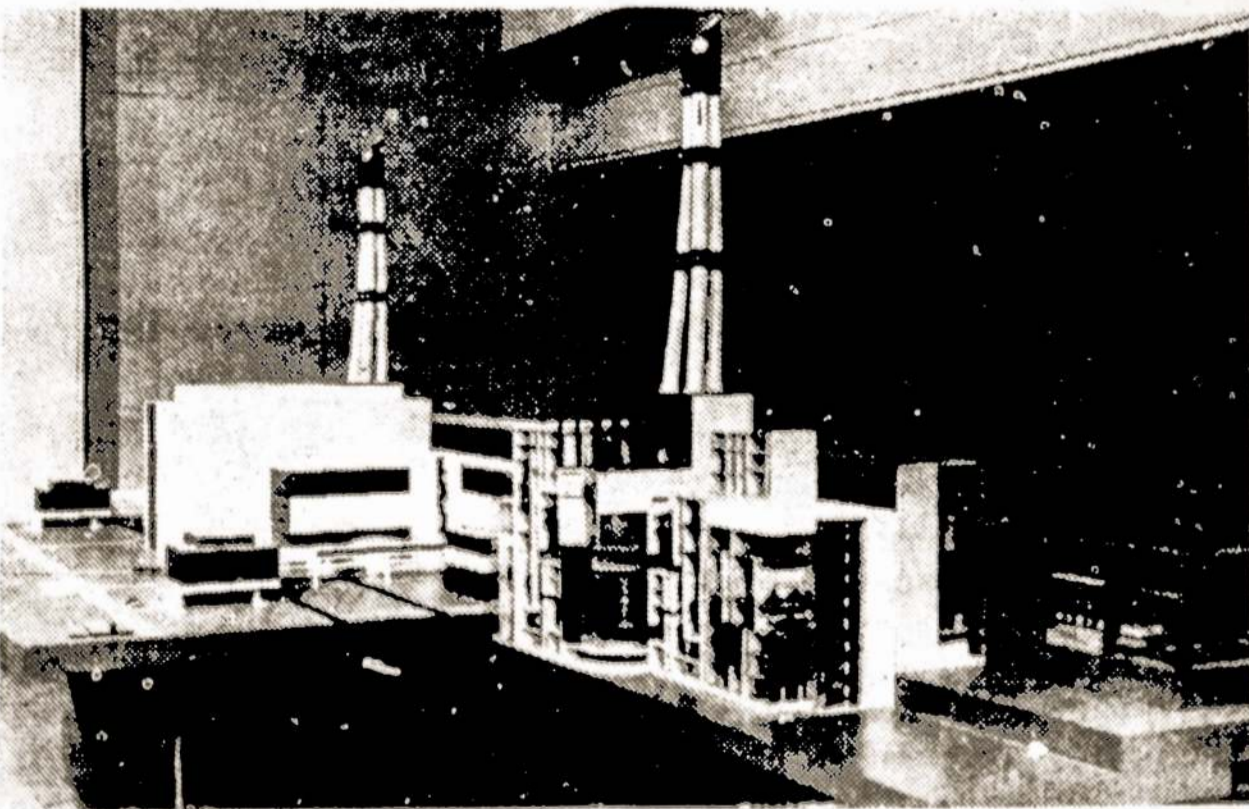
— Pats esu dzūkas, tarp grybų užaugęs, todėl ir pasirinkau mikologiją, — juokauja mokslininkas. — Beje, tarpinė grandis tarp gyvūnų ir augalų.

Šioje karalystėje kaip tik ir padeda orientuotis mokslininko ir jo pasekėjų darbai. Jono Mazelaičio vadovaujami botanikai sudarė respublikos grybų paplitimo žemėlapi. Jame mokslininkai patvirtinta grybautojų patirtis — kepurėtieji nelabai mėgsta lapuotas, tankias vidurio Lietuvos girias, nes šaltame dirvožemyje menkai vystosi grybiena. Raudonviršiai, lepšės čia dar auga, o voveruškoms reikia saulės pilnų pušynų, kurie driekiasi Lietuvos pietryčiuose.

Mokslininkai mikologai gerai žino ne tik kepurėtųjų geografiją, fiziologiją, bet nemažiau nusimano ir... kulinarijoje. Jonas Mazelaitis, pavyzdžiui, sako, kad skanų patiekalą galima pasigaminti ir iš... medžių kempinės. Tik būtina šiuos grybus "rinkti" labai jaunus ir gerai pačirkinti keptuvėje.

Rita Grumadaitė

Auga Lietuvos atomininkų miestas

Tarp populiariausių Lietuvos TSR Liaudies ūkio pasiekimų parodos eksponatų—statomos Ignalinos atominės elektrinės maketas. Šioje stambiausioje respublikoje statybos aikštelėje auga milžinas, kurio turbinos gamins šešis milijonus kilovatų elektros energijos.

Būsiosios atominės elektrinės korpusą, jau paūgėjusį dešimtį metų, puošia du skaičiai: 1978-1983. Tai metai, kai į elektrinės pamatus buvo padėtas pirmas kubinis metras betono ir būsimojo atominės elektrinės pirmosios eilės paleidimo metai.

Dešimtojo penkmečio pradžia sutapo su atominės elektrinės statybininkų gyvenvietės įkūrimu. Dabar kiekvienas vietos gyventojas vadina ją miestu. Dabartinis Sniečkus—viena geriausiai sutvarkytų ir gražiausių Lietuvos gyvenamųjų vietovių.

Nuotraukoje: Ignalinos atominės elektrinės, statomos TSKP XXV suvažiavimo nutarimu, maketas. A. Sabaliausko nuotr.

Šeštasis enciklopedijos tomas

K. Požėlos spaustuvė parengė pirmąsias "Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos" VI tomo siuntas knygynams. Dar šį mėnesį jie gaus 20 tūkstančių egzempliorių. Visas tiražas—75 tūkstančiai—bus atiduotas iki metų pabaigos.

Kaip ir ankstesnieji, šeštasis enciklopedijos tomas išspausdintas daugiaspalviu ofsetu, gausiai iliustruotas. Jo apimtis—153.2 leidybinio lanko. Šeštasis tomas prasideda straipsniu "Kombinacija" ir baigiasi nuorodiniu straipsniu "Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejus". Iš viso šiame tome—per 5,500 straipsnių.

Tomas baigiamas ciklu straipsnių apie Lietuvą ir lietuvius. Iš kiek pertvarkytų šio ciklo pamatinių straipsnių Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje keturiasdešimtmečiui buvo parengtas ir išleistas lietuvių ir rusų kalbomis enciklopedinis žinynas "Lietuvos TSR". Straipsnių apie Lietuvos TSR ciklas enciklopedijoje kur kas platesnis negu žinyne. Šeštajame tome skaitytojas ras daug informacijos apie Lietuvoje veikusias ir veikiančias partijas, draugijas, sąjungas, mokslo, mokyimo ir kultūros įstaigas, laikraščius ir žurnalus. Tomo pabaigoje surašytos transkribuotų tikrinių vardų originalo formos.

Su šeštoju enciklopedijos tomu įpusėtas "Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos" leidimas. Paskutinįjį dvilyktąjį jos tomą numatoma skaitytojui patiekti 1984 metais. Dabar Vyriausiosios enciklopedijų redakcijos kolektyvas baigia redaguoti X tomą, o spaustuvėje rąkamas ir laužomas septintasis, dar šiais metais bus pradėtas rinkti ir aštuntasis.

Patvirtintas enciklopedinių leidinių perspektyvinis planas vienuoliktajam penkmečiui. Numatoma išleisti trijų tomų regioninę enciklopediją apie Tarybų Lietuvą, penkių tomų "Lietuvos TSR istorijos ir kultūros paminklų sąvada" ir kitus enciklopedinius leidinius.

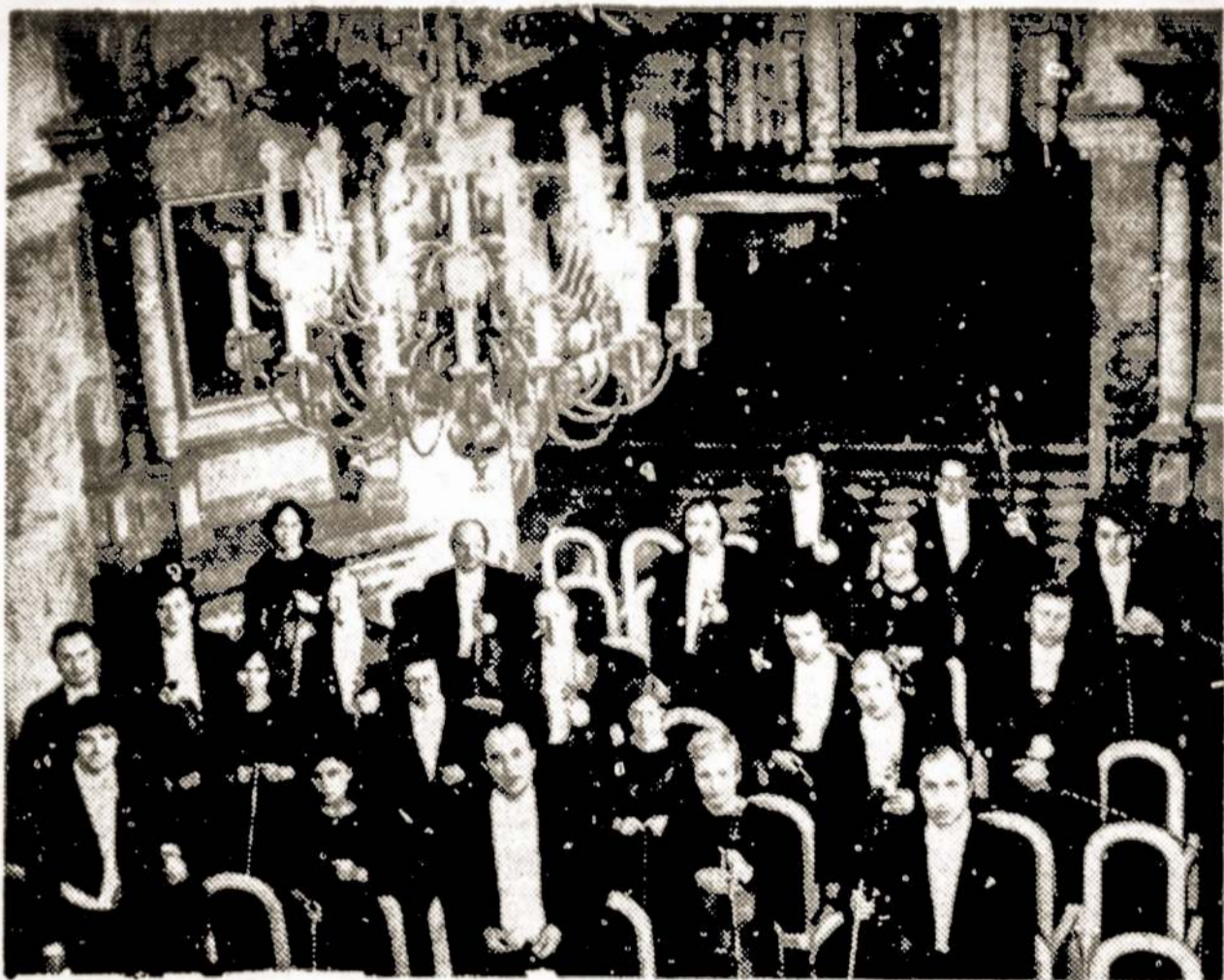
K. Demskis

RIETAVO LIEPA

Rietavo parkas garsus Žemaitijoje ir visoje Lietuvoje, patenka į didžiausių parkų dešimtuką. Žinoma, ne užimamas plotas nulemia didžią Rietavo parko vertę, bet sudėtinga kompozicija, pastatų ansamblis, vešlūs medžiai. Gaila tik, kad daug vertybių—jų tarpe ir ištaigius Oginskių rūmus nusinešė negailestingas laikas.

Plungės rajono komunalinių įmonių kombinatas užsakė Paminklų konservavimo institutui parko restauravimo projektą. Detaliai ištyrus šį parką, surasta dar daug senolių medžių bei vertingų palikuonių. Keli šimtai tokių medžių individualiai suregistruoti, pasiūlytos jų tvarkymo priemonės. Kai kurie galėtų būti paskelbti gamtos paminklais, ir ne vien didingieji ažuolai, bet ir nuostabūs kitų rūšių medžiai. Vienas iš tokių medžių yra liepa. Jos šakota laja patraukia kiekvieną lankytoją, einantį didžiąja parko aleja. Tokia išraiški sodinimo vieta ant dirbtino kalnelio tarp minėtos alėjos ir gretimo tvenkinio rodo, kad šis medis gali būti susijęs su kuriuo nors svarbiu Oginskių laiku įvykiu.

Seniai neliko gyvų tuos įvykius menančių liudininkų, bet tebeošia plačiašakė liepa.

Jubiliejinį—500-ąjį koncertą Valstybinės filharmonijos salėje Vilniuje surengė respublikos nusipelnęs kolektyvas, Lenino komjaunimo premijos laureatas Lietuvos kamerinis orkestras.

Per dvidešimt metų, praėjusių nuo pirmojo šio kolektyvo pasirodymo, orkestras koncertavo apie pusantro tūkstančio kartų respublikos miestuose, Maskvoje, Leningrade, visose sąjunginėse respublikose, daugelyje užsienio šalių. Kolektyvas ne kartą yra pelnęs aukščiausius apdovanojimus tarptautiniuose muzikos festivaliuose. Firma "Melodija" išleido keletą dešimčių plokštelių su klasikinės ir šiuolaikinės muzikos įrašais, kuriuos atliko Lietuvos kamerinis orkestras.

Nuotraukoje: respublikos nusipelnęs kolektyvas, Lenino komjaunimo premijos laureatas Lietuvos kamerinis orkestras, vadovaujamas TSRS liaudies artisto Sauliaus Sondeckio [viduryje]. A. Palionio nuotr.

Neatsitiktinai Lietuvoje kyla muzikos ir dailės lygis

Jau kelioliki metai respublikos vaikų muzikos ir dailės mokyklų vadovai susirenka aptarti pasiektų rezultatų ir uždavinių ateičiai. Šiomet toks susirinkimas įvyko rugsėjo pabaigoje. Pranešimą apie šių mokyklų pasiekimus ir uždavinius skaitė mokyklų inspektorius A. Gradeckas.

Šiuo metu, kaip buvo pabrėžta pranešime, respublikoje veikia 72 vaikų muzikos mokyklos ir 10 vaikų dailės mokyklų. Naujai atidaryta vaikų muzikos mokykla Elektrėnuose. Visos šios mokyklos ir jų filialai tapo reikšmingais centrais rajonuose ir miestuose vykdant estetinį-meninį jaunosios kartos lavinimą. Jos daug nuveikė ne tik ugdydamos vaikų meninius gabumus, bet dirbdamos ir šviečiamąjį darbą visuomenės tarpe—šių mokyklų dėstytojai skaito paskaitas, teikia konsultacijas muzikos ir piešimo mokytojams, vadovauja chorams ir orkestrams, rengia koncertus moksleiviams ir visuomenei. Vaikų muzikos mokyklos ypač gražiai pasirodė praėjusioje Respublikinėje dainų šventėje. Jos prirengė 50 pionierių chorų, kanklių ansamblių, dirbo su pučiamųjų orkestrais. Pažymėtini Vilniaus B. Dvariono vaikų muzikos mokyklos kanklininkai, užėmę konkurse dvi pirmąsias vietas, taip pat Alytaus, Kapsuko ir Panevėžio vaikų muzikos mokyklų chorai, laimėję prizines vietas.

Pranešėjas pateikė nemažai statistikos duomenų apie šių mokyklų išaugimą, jų kadrų sudėtį. Dabar muzikos ir dailės mokyklose mokosi daugiau kaip 15,000 moksleivių, dirba 1,806 mokytojai, iš jų 782 su aukštuoju išsilavinimu. Per pastaruosius du dešimtmečius pastatytos 9 naujos mokyklos ir kapitališkai suremontuotos 36. 11 mokyklų dar tebedirba kitų kultūros įstaigų ar mokyklų patalpose. Beveik pus-trečio tūkstančio vaikų turi galimybę ugdyti savo meninius gabumus

dailės mokyklose.

Neatsitiktinai pastaruoju metu smarkiai pakilo tiek muzikos, tiek dailės meninis lygis. Be abejonės, čia didelis ir meno mokyklų veiklos nuopelnas. Ateityje vaikų muzikos ir dailės mokyklų vaidmuo turi dar labiau padidėti,—kalbėjo pranešėjas. "T. M."

Atgimsta senovės paminklai

Keliais šimtmečiais "pasendino" architektūros tyrinėtojai gyvenamąjį namą Kaune, Vilniaus gatvėje. Atlikę žvalgybą, jie nustatė, kad šis namas statytas ne praėjusį šimtmetį, kaip buvo manyta, bet viduramžiais. Po laiko apnašomis aptiktos gotikinės sienos su būdingomis to meto durų ir langų angomis, skliautuotos lubos. Vertingas architektūros paminklas bus restauruotas.

Tarybų Lietuvoje vis daugiau architektūros paminklų atgauna savo pirmąjį vaizdą ir stoji tarnauti dabarčiai. Sustiprėjus tyrinėjimų bei gamybos bazei, išugdžius įvairaus profilio specialistų, dabar Lietuvoje imamasi visų rūšių specialiuju restauracinių darbų—pradedant ištisais kvartalais ir baigiant... miniatiūrinių vargonų atkūrimu. Šalia mūrijimo, tinkavimo, skulptūros, lipdybos, medžio, metalo, tapybos meistrų į restauratorių būrį įsiliejo juvelyrų—auksuotojų, tekstilininkų, kitų specialybių žmonės. Šiuo metu Vilniuje kuriamas audinių restauravimo cechas. Čia bus restauruojami seni, taip pat audžiami pagal išlikusius pavyzdžius, fotografijas, piešinius nauji audiniai sienoms, baldams apmušti. Antai yra žinoma, kad Verkių, Trakų Vokės rūmų sienos seniau buvusios apmuštos meniniais audiniais. Tad netolimoje ateityje šie ir kiti architektūros paminklai galės vėl jais pasipuošti.

Išsiplėtė ir restauratorių darbų geografija. Be Vilniaus, restauravimo dirbtuvės įkurtos Kaune, Klaipėdoje, Trakuose, Biržuose.

Tvarkoma Klaipėdos pilis

Klaipėdos archeologai uostamiesčio pilies teritorijoje ant vieno iš keturių jos bastionų rado XVII a. statyto miesto komendanto namo liekanas. Per septynerių metų karą su prūsais, 1757-1758 žiemą, Klaipėdos komendantu buvo paskirtas tada dar jaunas ir niekam nežinomas majoras Aleksandras Suvorovas. Šis pastatas nugriautas XIX a.

Tai tik vienas įdomus iki šiol mažai kam žinomas Klaipėdos pilies istorijos puslapis. Vadinamasis Karlo bastionas paliktas Klaipėdos bandomosios laivų remonto įmonės žinioje, jos gamybinėje teritorijoje. Manoma jį restauruoti, drauge užkonservuoti istorinio pastato liekanas, vėliau kartu su visa Klaipėdos piliimi eksponuoti lankytojams.

1974 m. Klaipėdos miesto vykdomas komitetas nusprendė dalį pilies teritorijos perduoti kultūros skyriui. Bet tik dalį, nes maždaug pusę šios teritorijos įmonė jau buvo užstačiusi gamybiniais ar pagalbiniams pastatais, sandėliams. Yra išlikę tik du pilies bastionai, o du nukasti XX a. pradžioje, iš dalies užpiltas, sudarkytas gynybinis griovis, ant vienintelio išlikusio antros gynybos eilės ravelino pastatyta šiandieninė "Nidos" kavinė. Ypač sunku su privažiavimais, nes jie užversti ne itin tvarkingai sandėliuojamomis įmonės medžiagomis.

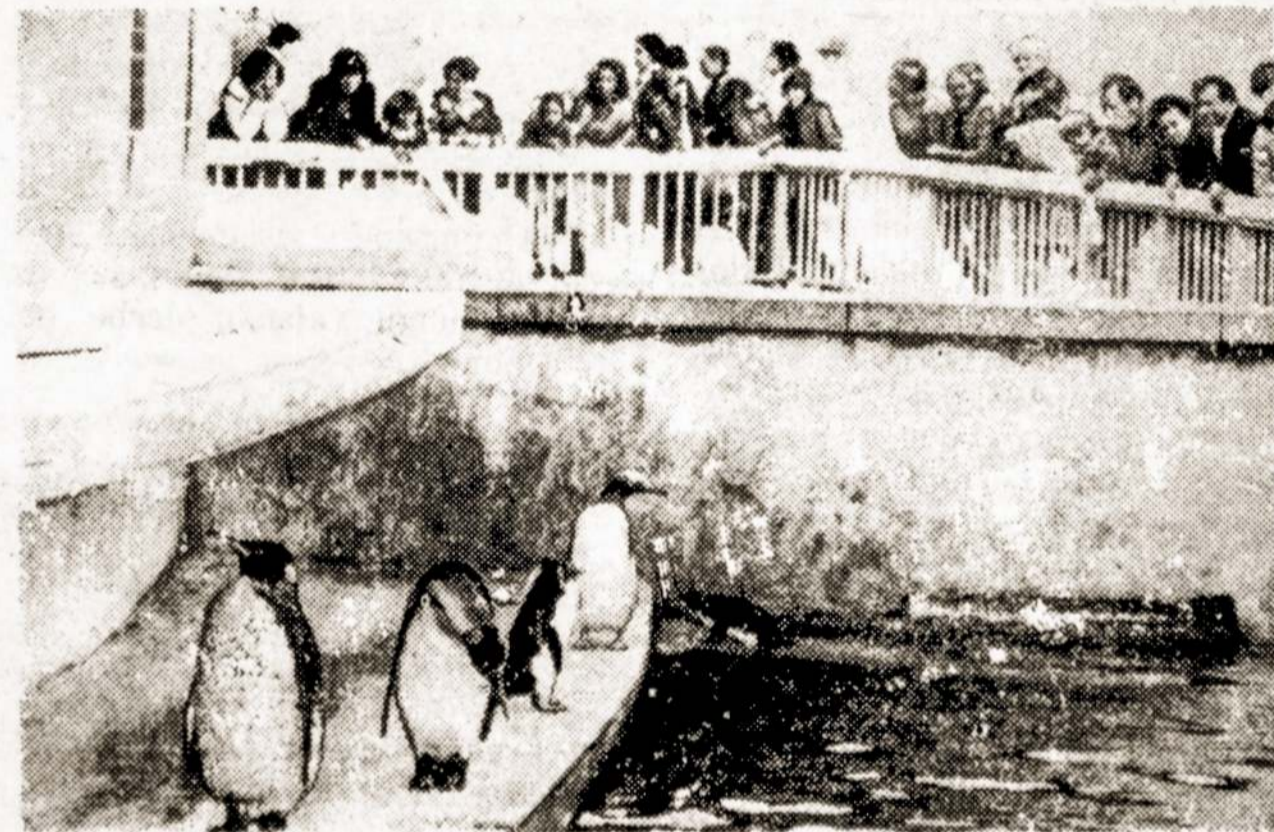
Vis dėlto Klaipėdos pilis tvarkoma, ir jau atliktas nemažas darbas. Ypač gerai padirbėjo archeologai, vadovaujami V. Žulkaus. Kaip žinoma, pačios pilies mūrai dar praėjusiam šimtmečiui buvo perduoti miestiečiams, kurie istorinės tvirtovės akmenis ir plytas naudojo

savo statyboms. Dar iš pradžių buvo manoma, kad pilies mūrų po griuvenomis ir šašomis liko labai nedaug. Bet jau pirmieji V. Žulkaus archeologiniai tyrinėjimai davė neblogų rezultatų. Buvo atkasta pylimų šlaitus laikiusi atraminė sienutė, grįstas pilies kiemas, Didžiojo bokšto grindys (deja, per šimtmečius vandens horizontui pakilus, ir dabar apsemtos). Šiandien sprendžiama vandens pašalinimo problema. Virš kiemo grūdinio liko iškilusios kelios eilės pilies šiaurinio korpuso išorinės sienos plytų, o vidinė siena ir visos pertvaros išardytos smarkiau, kai kur net pamatų akmenys išvežti. Todėl pagrindinis dėmesys dabar skiriamas archeologiniams tyrinėjimams.

Klaipėdos pilies istorija siekia senus laikus. Žinoma, kad 1252 m. buvo pastatyta pirmoji medinė pilis, o 1253 m.—mūrinė. Bet kur jos buvo—iki šiolei nenustatyta. Klaipėdos pilis smarkiai perstatyta XV a. pradžioje ir pirmojoje XVI a. pusėje. Bet, matyt, buvo pakeista jos vieta. Uostamiesčio archeologų kasinėjimų kultūriniai sluoksniai vietomis siekia XV amžių. O dabar konservuojama pilis yra XVI a., atraminė sienelė—XVII a. Reikalingi tolesni kantrūs kasinėjimai, tyrimai, reikalingi ir archeologiniai gręžiniai, gal tik šitaip bus užtiktos senosios piliavietės žymės.

Paskui archeologus ir projektuotojus eina Klaipėdos restauravimo dirbtuvės specialistai. Jie jau restauravo didelę dalį atraminės sienelės mūrinio paviršiaus.

Daug padirbėjo projekto autorius V. Šliogeris. Jis suprojektavo pylimus, tiltą per gynybinį griovį ir kt.

Po kelis tūkstančius lankytojų kasdien pabuvoja Klaipėdos jūrų muziejuje—akvariume. Baltijos ir kitų pasaulio jūrų fauną čia parodo 10 tūkstančių eksponatų. Gausios koralų, kriauklių kolekcijos. Atskirame sektoriuje atskleidžiama jūrų laivyno istorija, laivų statybos, žuvies pramonės raida.

Nuotraukoje: daug žiūrovų sutraukia pingvina. V. Gulevičiaus nuotr.

LAIŠKAS "TIESOS" REDAKCIJAI

Panevėžietis Petras Pranckietis "Tiesos" redakcijai rašo: rugpjūčio mėnesį iš Panevėžio atvykau į Pakalniškius Radviliškio rajone. Čia mano gimtinė. Kadangi iš jos išvykau prieš 45 metus, pakalniškių pažįstu labai nedaug. Mūsų senoji karta kaskart mažėja. Graži jaunoji—auga. Žmonės čia tokie pat nuoširdūs ir geri. Jų darbščiųmis rankomis įdirbama tarybinė žemė teikia gėrybes. Malonu žiūrėti į gražiai dirbamus laukus.

Palyginus su praėjusiais laikais, žmonės čia gyvena daug geriau. Daug jie nuveikė būdami gimtosios žemės šeimininkai.

Lietuviškų augalų kelionės

Apie lietuvišką mėtą, išaugusią Naujosios Zelandijos Kristčerčo botanikos sode, Kauno botanikams pranešė jų tolimi kolegos ir mainais už mėtą atsiuntė retų žaliojo žemyno augalų sėklų.

Kasmet Kauno botanikos sodo kolekcija pasipildo naujomis augalų rūšimis iš visų broliškų respublikų ir 60-ties užsienio šalių. Mainų pagrindu lietuviškos floros atstovus—sėklas, sporas, augalus—kautiečiai siunčia 500 adresu. Kiti kraštai pageidauja užsiveisti Lietuvoje augančių spygliuočių medžių, vaistinių bei prieskoninių augalų. Nemažą paklausą turi mėta, šilokai, pupelės. Vilnis, 1981 sausio 22

Vilniaus dabartis ir perspektyvos

1980 metų lapkričio 24 d. Tarybų Lietuvos sostinė tapo pusmilijoniniu miestu. 500 tūkstantuoju Vilniaus gyventojų įregistruotas inžinieriaus Algirdo Arlauskio ir jo žmonos, mokytojos Onutės Arlauskienės naujagimis. Komentuodamas šį faktą, miesto vykdomojo komiteto pirmininkas Algirdas Vileikis žurnalistinei Algimantui Degučiui pasakė:

— Pirmiausiai norėčiau paminėti du skaičius: 654 ir 35. Pirmasis—tai Vilniaus miesto amžius, antrasis—laikotarpis, praėjęs po antrojo pasaulinio karo. Traukdamiesi hitlerininkai paliko mūsų mieste gilius žaizdas. Du trečdaliai namų žiojėjo griuvėsiais, visiškai buvo sunaikintos pramonės įmonės, sugriautas vandentiekis, elektrinės, o gyventojų buvo belikę vos 100 tūkstančių. Bet štai pakako nepilnų keturių dešimčių, kad mūsų sostinė taptų stambiausiu respublikos ekonomikos, mokslo ir kultūros centru, o gyventojų skaičius padidėtų penkis kartus. Dabar Vilniuje yra 86 pramonės įmonės, kurios savo produkciją siunčia daugiau kaip į 70 pasaulio šalių. Dvylikoje Mokslų akademijos institutų dirba daugiau kaip 1600 mokslo darbuotojų. Septyniose aukštosiose mokyklose mokosi beveik 40 tūkstančių studentų.

Veikia penki teatrai, 14 muziejų ir jų filialų, keli šimtai bibliotekų. Tai tik keletas skaičių, kurių virtinę galima būtų tęsti ir toliau.

Gerbiamas pirmininke, ką davė Vilniui praėjus penkmetis?

— Visų pirma noriu pabrėžti, kad pats didžiausias dėmesys buvo skiriamas žmogui, jo darbo ir buities sąlygų gerinimui. Kaip niekada daug statėme gyvenamųjų namų. Ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Tarybų Sąjungoje plačiai žinomi mūsų Žirmūnų ir Lazdynų gyvenamieji kvartalai. Jų autoriai ir kūrėjai apdovanoti TSRS valstybine ir Lenino premijomis. Dabar jau didžiuojamės naujais rajonais—Karoliniškėmis, Viršuliškėmis, Baltupiais, Šeškyne. Pakanka pasakyti, kad per penkerius metus kas ketvirta vilniečių šeima šventė įkurtuves. Mieste pastatyta 21 vaikų lopšelis-darželis, 14 naujų vidurinių mokyklų. Baigiami statyti Dailės instituto rūmai. Studentai apsigyveno devyniuose daugiaaukščiuose bendrabučiuose.

Tai—naujos statybos. Tačiau miesto vykdomasis komitetas asigruoja didžiules lėšas senųjų kvartalų restauravimui. Svečia, kuris lankėsi Vilniuje prieš penketą metų, maloniai nustebintų jo senamiestis. Tiesiogine šio žodžio prasme jis tapo muziejumi po atviru dangumi. Restauratorių pastangomis tarsi iš naujo atgimė senojo mūsų universiteto architektūrinis ansamblis, Antokolskio gatvė.

Ypač daug nuveikta gerinant medicininę gyventojų priežiūrą. Pradėtas statyti didžiulis medicinos centras. Čia kuriasi medicinos mokslo įstaigos, poliklinikos ir ligoninės. Čia visiškai nesigirdi miesto triukšmo, grynas oras. Ir pačiame Vilniuje pastatytos keturios naujos poliklinikos, įpusėjo didžiausios

Vilnis, 1981 sausio.22

Sveikinimai iš Lietuvos

Siunčiu širdingiausių sveikinimus Naujųjų metų proga. Linkiu stiprios sveikatos, asmeninės laimės ir visokeriops sėkmės.

Su gilia pagarba
P. Petronis

Daug laimės, geros sveikatos, didelės sėkmės linkiu visiems laikraščio "Vilnis" darbuotojams Naujųjų metų proga.

V. Petkevičienė

Siunčiu pačius geriausius linkėjimus. Sveikatos, sėkmės ir ištvermės visur ir visada, kaip iki šiol.

Džiaugiamės "Vilnimi", ją gauname ir skaitom. Džiaugiamės, kad nugalėjot negandus ir vėl stovite ant tvirtų kojų.

Nijolė ir Rimgaudas Mališauskai

Brangūs vilniečiai, visų "Tiesos" skaitytojų vardu sveikinu su Naujaisiais metais. Linkiu ištvermės, sveikatos ir sėkmės jūsų svarbiame darbe. Tebus 1981-iejį laimingi ir geri!

Albertas Laurinčiukas
"Tiesos" redaktorius

Gerbiameji, Jums ir Jūsų artimiesiems linkime daug laimės, geros sveikatos ir visokeriops sėkmės.

"Gimtojo krašto" redakcija,
V. Reimeris
J. Kucgailis
A. Baltrėnas

Gerb. draugai, su Naujaisiais 1981-aisiais! Geros sveikatos, ištvermės ir kūrybinio įkvėpimo leidžiant "Vilni" linki Jums "Mokslo ir Gyvenimo" žurnalistas **A. Semaška**.

Mieli draugai! Karštai sveikinu visus vilniečius Naujųjų metų proga. Linkiu daug energijos ir džiaugsmingų valandų darbe bei gyvenime, kuogeriausios sveikatos.

Vandalinas Junevičius

respublikoje poliklinikos antakalnyje statyba.

O kokios tolesnės miesto vystymosi perspektyvos. Koki išvaizduojame Vilnių artimiausioje ateityje?

Daugelio mokslininkų, architektų bendro darbo pastangomis yra parengtas respublikos sostinės augimo generalinis planas iki 2000-ųjų metų. Bus pastatyti nauji Vilniaus gyvenamieji rajonai—Justiniškės ir Pašilaičiai. Dabartiniai Lentvario ir Grigiškių miestai taps Vilniaus dalimi. Vyksta statybos ir vakarus nuo Lazdynų ir Karoliniškių dešiniajame Neries krante. Naujose teritorijose apsigyvens 250 tūkstančių vilniečių.

Ateinančiais metais, kaip ir anksčiau, dėmesį sutelksime gyvenamųjų namų, prekybinių centrų, valgyklų, restoranų, kavinių, buitinių paslaugų objektų statybai.

Pabaigai noriu dar kartą sugrįžti prie vilniečių. Nors pačio miesto amžius artėja prie 700, vilniečiai jaunėja. Miesto gyventojų amžiaus vidurkis—apie 30 metų. Galima pasidžiaugti, kad jau turime penkis šimtamečius, iš kurių keturios—moteris.

RAŠO IŠ VAKARŲ VOKIETIJOS

INTOURIST

Sovietinė kelionių firma Vakarų Berlyne "Intourist Reisen GmbH" vėl paskelbė savo kelionių į Vilnių 1981 metų planą. Numatomos 28 grupinės kelionės su 5 nakvyne Vilniaus "Gintaro" viešbutyje, pilnu maisto aprūpinimu ir organizuotu Vilniaus ir jo įdomybių apžiūrėjimu. Kelionės į Vilnių vyksta traukiniu nuo Berlyno, o vasarą tiesiog nuo Hannoverio, Vak. Vokietijoje. Galima nuvykti už 455 vokiškas markes.

EUROPOS LIETUVIS

Pokarinių išėvių Londone, Anglijoje, įkurtas laikraštis "Europos Lietuvis", kuris išeina kas savaitę, paskutiniu laiku vargina savo skaitytojus su savo problemom. Kažin kaip jiems nepavyksta po ilgamečio redaktoriaus Lūžos mirties susirasti pastovaus redaktoriaus, kuris laikraštį vestų antisovietine, taigi ir prieš Lietuvoje gyvenančius lietuvius kryptimi. Gal ir čia laikraščiu daro konkurenciją antroji pusėji kanalo Miunchene įsisteigusi amerikiečių propagandos radijo stotis "Liberty", kur lietuvių skyruije dirba tikriausia mažiau kvalifikuoti, bet daug geriau apmokami redaktoriai. Be to "Europos Lietuvis" praeitais metais turėjo labai didelį finansinį nuostolį, kurį per savo barus nenori finansuoti Londone įsikūrusi "Lietuvių Namų" bendrovė. Vieton išanalizuoti padėti ir apsvarstyti išeiti, leidėjai užsispyrė laikraštį taip kaip iki šiol leisti kas savaitę. Pakėlė prenumeratą iki 15 anglišku svarų metams. Tikriausia ir Lietuvių Namai pakels savo viskio kainas Londono bare bei Lietuvių Sodyboje...

JAUNIMAS

Vakarų Berlynas, kuris nepriklauso Vak. Vokietijai, bet yra keturių aliantų (sovietų, amerikiečių, britų ir prancūzų) priežiūroje, negali iš savęs gyventi. Todėl kiekviena antra miesto valdžios išleidžiama markė yra Vak. Vokietijos duoklė. Kadangi miestas savaime nėra gyvas, taigi miesto valdžia mėgina jį pritraukti žmonių ir kapitalo. Dabar tarp šių dviejų reiškinų ir susidarė konfliktai, kurie pasireiškia jaunimo riaušėmis Berlyne. Kapitalistai superka senus namus, kuriuos paskui jie taip apleidžia, kad iš miesto gauna teisę juos nugriauti. Po to su miesto finansine pašalpa nori statyti naujus, kurie neš tris ar keturius kartus didesnę nuomą. Privilioti jaunuoliai, kurie miesto kvietimu atvyksta į Berlyną, neranda vietos gyventi, todėl jie užima tuos apleistus namus ir remontuoja. Už tas patalpas jaunuoliai moka nuomą, bet namų savininkai nenori nuomos priimti, nes tai jiems nepelninga. Jaunimui tie seni butai, kurie yra gana dideli ir patogūs, yra vertingi, nes juose jie gali gyventi komunos formoje, taip išvengdami didmiesčių vienišumo. Bet miesto valdžia apsisprendė—kaip kitaip galėjo būti—už kapitalistų interesus ir su policijos pagalba tuština tuos namus, kišdami jaunuolius į kalėjimus. Taip ir vyksta, tos riau-

šės, kurios turi socialinį pagrindą, ir demonstracijose dalyvauja dešimtys tūkstančių jaunimo.

Bendrai vokiečiai jaunimui—įskaitant ir lietuvių kilmės—duoda mažai galimybių savaip kurti gyvenimą. Jeigu esi prieš kapitalo interesus, čia tau nėra vietos. Todėl nereikia stebėtis, kad daug jaunimo tampa alkoholikais, narkomanais ir susikuria gyvenimo filosofija, kuri vokiškai skamba "legal, illegal—scheissegal".

VIENATVĖ

Per vokiškus laikraščius ėjo žinia, kad Hamburgo didmiestyje surasta savo bute beveik prieš 4 metus ten mirusi moteris. Šis jau nekasdieninis reiškinys sukrėtė skaitytojus. Kaip tai galėjo įvykti? Ši nacių koncentracijos stovyklas pergyvenusi žydė po nelaimingų vedybų ir skyrybų bei vienintelio vaiko mirties gyveno atsiskyrusi nuo visuomenės, viename dideliame apartamentų name Hamburge. Kadangi ji su kaimynais kontaktų nepalaikė, tai niekas nesistebėjo jos vis pilna pašto dėžute, purvinais jau nebepermatomais langais. Kadangi ji pinigų turėjo, tai jos nuoma buvo automatiškai atskaičiuojama nuo jos banko sąskaitos. Taip pat ir elektra ir viskas kita. Namų savininkai džiaugėsi, kad dar turi tokią nuomininkę, kuri neprotestuoja prieš nuomos kėlimą. Taip praslinko beveik keturi metai. Dabar norėjo ją aplankyti jos viena jaunystės draugė iš Rytų Vokietijos. Kadangi mirusioji neatsakė į jos laiškus, ji paprašė giminaitį, kad jis pažiūretų, ar jos draugė ten dar gyvena. Jis ir buvo tas, kuris atrado mirusiąją. Kad kas miršta ir atrandamas po kelių savaičių, tai jau didmiesčiuose kasdienybė, bet keturi metai...

Romas Šileris

CICERO, ILL.

— A. Kizlaitį neseniai buvo užpuolęs plėšikas, tarp kitko smarkiai išpyrė kojos kulniuką. Ligoninėje nieko ypatingo neištyrė, bet koja toliau labai skaudėjo. Nuvyko pas gyd. Fred Mazanec Berwine. Tas nustatė, kad perskeltas kaulas. Gydytojas patarė grįžti ligoninėn.

— Bruno Wainoris, 4212 Wisconsin Ave., pranešė policijai, kad jo 1979 m. Thunderbird automobilio kažkas pavogė visų keturių ratų uždengimus.

— Cicero šeštadieninė lietuvių mokykla prie parapijos mokyklos turėjo savo kalėdinę eglutę parapijos salėje. Buvo pakviesti tėvai ir vaikai iš visos Cicero apylinkės. Buvo programa ir Kalėdų senis.

— Bruno Žukauskas, 1604 So. 49 Ct., skundėsi policistams, kad kažkas iš jo mašinos, pastatytos prie namų, pavogė bateriją.

— Antanas Tamošaitis buvo ne tik sužeistas, bet ir apkaltintas blogu vairavimu. Jį nugabeno ligoninėn, kur buvo apžiūrėtas ir išleistas. Jis gavo tikieta už blogą troko vairavimą, už vairavimą pasigėrus, už pažeidimą valdžios turto ir už greitą važiavimą. Jo mašina buvo nuvilktą, o jis pats už \$2.000 užstato buvo paleistas. Vasario 4 eis į teismą.

— Sherri Viliūnas pardavė savo valgyklą ir karčiamą 6431 Cermak Road, kurią laikė 35 metus. Nauji savininkai—Edwin Robert Ptak ir Bill Pisoni.

John Feiza

KAIP EINA "VILNIES" VAJUS

Vajaus darbas dar nesustojo, vajininkai tebesidarbuoja. Kaip matome šioje suvestinėje, čekagietė J. Marazienė vežasi detroitietę St. Masytę—pasistūmėjo net 240 punktų. Čekagietis F. Vaitkus irgi pasidarbuota. Jis baigia pasivyti sanpetersburgietę J. Andriulienę. Iš mažesnių kolonijų vajininkai taipgi atsiuntė atnaujintų prenumeratų. F. Vaitkus šį kartą gavo ir vieną naują skaitytoją.

Vajininkai iki gruodžio 29 dienos išsirikiavo taip:

St. Masytė—St. Clair Shores, Mi	2240
ALMK—Julia Marazas—Chicago	2000
Julia Andriulis—St. Petersburg, Fla.	1960
F. Vaitkus—Chicago	1840
Violet Trask—San Leandro, Cal.	560
J. Petraus—Cleveland, Oh	480
Alvina Strich—Kenosha, Wis.	480
Anna Bernat—Los Angeles, Cal.	440
Magdalen Novitski—Miami, Fla.	440
B. F. Kubilius—Hot Springs, Ark.	280
Elizabeth Margis—Grand Rapids, Mich.	280
Mary Strauss—Bridgeport, Ct.	200
Adele Susnis—Chesterland, Oh	200
J. J. Daujotas—Benld, Ill.	120
John Petkūnas—Worcester, Ma.	120
Antonette Račkauskas—Ward Hill, Mass.	80
Regina Trakimavičius—Worcester, Mass.	40
Per raštine	2540

Didžiausias acū vajininkams ir skaitytojams, kooperavusiems su jais—RED.

"VILNIES"

\$20,000 FONDUI

I fondą nuo gruodžio 19-tos iki gruodžio 29 įplaukė aukų:

\$200.00	ONA DAIVIENĖ — Sunnyvale, Cal.
\$40.00	W. KERSHULIS—Brooklyn, N. Y.
	C. ir J. SISEVICIAI—Chicago, Ill.
\$35.00	DAN GILBERT — Grand Rapids, Mich.
\$25.00	ANTOINETTE GERDUS — Washington, Ill.
\$15.00	ALBINA RUŠINSKAS—Brooklyn, N. Y.
\$10.00	LUCILLE MATUZ — Chicago, Ill.
	MATILDA ROGE—Detroit, Mich.

FRANK KLASTON — Huntington Sta., N. Y.

ANTANAS SNIČKUS — Chicago, Ill.

\$5.00

MONICA LUCAS — Chicago, Ill.

PAUL VENTA — Brooklyn, N. Y.

W. MALIN — Ozone Park, N. Y.

ST. ZOLPE — Villa Park, Ill.

STEPHEN SHLAKIS—Lawrence, Mass.

I. KARBON — Denver, Colo.

D. BOGUS — Detroit, Mich.

\$3.00

ESTELLE BOGDEN — Chicago, Ill.

CHAS YURGON — Chicago, Ill.

F. WALLACE — Chicago, Ill.

Dabar įplaukė aukų \$ 439.00

Pirmiau skelbtos aukos \$ 6,026.55

Viso \$6,465.55

TARP MŪSŲ

— Adelė Copin išvyko į Braziliją aplankyti savo artimųjų. Tai ne pirmą kartą kelionė į tą tropikų šalį. Šį kartą ketina ten pabūvoti apie mėnesį, o gal ir ilgiau.

— Sausio 4 d. Julia Urmonienė paskambino draugams Damalakams į St. Petersburg, Fla. Pasirodė, kad ten per tas dienas temperatūra buvo nukritusi iki 30 laipsnių. Damalakienė turėjo apdengti pami-dorus, kad neiššaltų.

— Julia Urmonienė dažnai telefonu pasišneka ir su Helen Sarkiūniene, gyvenančia St. Petersburg, Fla. Sarkiūniene kviečia ją į Floridą praleisti žiemą, bet J. Urmonienė gydytojai yra patarę daug kur iš namų neiti, daugiau ilsėtis. Nenuostabu, kad ji su draugėmis ir pažįstamais daugiausia kontaktuoja telefonu.

— Peter ir Vanda Gaidam per Kalėdas buvo išskridę į Baton Rouge, La., kur išbuvo iki Naujų metų išvakarės, o Naujus metus pasitiko grįžę Čikagon. Šia išvyka jie aplankė savo draugo Adolf Elanis dukrą, kuri ten gyvena su savo šeima. Sako, turėję gerus laikus.

— Detroite yra daug čiagimusių, kurie aktyviai veikia judėjime su savo tėvais. Mes čia Čikagoje galime didžiulius Julia Urmonienės dukra Virginia Wrobel, taipgi jos dukra, gyvenančia Springfield, Ill. Kai numirė Mary Grager, Virginia Wrobel sutiko būti LDS 72 kuopos Finansų raštininke. Be to, ji yra Finansų raštininke buvusios Rose-lando LDS 139 kuopos, kurios pirmininke yra Julia Urmonienė.

— Antanas Litvinas aplankė Martha Marquardt, taipgi Juliją ir Miką Marazus. Miko Marazo sveikata pagerėjusi. Taipgi aplankė Miką Načiūną. Ji rado pusėtinai nuliūdusi, nes jo šeimininkė išvežta į ligoninę ir vargiai ar begriš į namus. Kad ir sustiprės, turės eiti į senelių namus.

— Smagu pranešti, kad "Vilnis" jau turi namo prižiūrėtoją A. Matecun. Draugas A. Matecun netrukus atsikels į veionio J. Budrio butą ir pradės dirbti pilną laiką, kaip dirbo J. Budris.

— Millie Kancerienė Kalėdas leido namie su sūnumi Vytautu ir jo žmona. Taipgi buvo atvykęs sūnus Stanley palinkėti šeimai linksmų švenčių.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

Dešimt dienų Lietuvoje

Šįmet "Vilnis" ir vėl organizuoja dvi ekskursijas į Lietuvą dešimt dienų pavišėti Lietuvoje.

Pirma grupė iš Čikagos išvyks liepos 12 d., į Vilnių nuvyks liepos 15 d. Po dešimties dienų viešnagės, liepos 25 d. penkias dienas pabuvos Leningrade. Liepos 31 dieną grįš Čikagon.

Antra grupė iš Čikagos išvyks rugsėjo 7 d., į Vilnių nuvyks rugsėjo 10 d. Po dešimties dienų viešnagės Lietuvoje vienai dienai sustos Maskvoje ir rugsėjo 23 grįš Čikagon.

Abi grupės vyks per American Travel Service Bureau (Raskaus) agentūrą, 9727 S. Western Ave., Chicago, Ill. 60643.

Dėl informacijų kreipkitės į "Vilnies" administraciją.

3116 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas [312] 842-7325

— Ben Wainoris jau grįžo iš ligoninės. Šventės leido namie drauge su žmona Joy. Bet turi dar gana saugotis. Turi prisilaikyti gydytojų nurodytos dietos ir stebėti kokį efektą ji daro jo širdžiai. Tačiau vis tiek šventės leisti namie buvo smagiai, negu būtų buvę ligoninėje.

— Kaip žinia, Viktorija Walteraitė po daugiau kaip mėnesio ligoninėje buvo sugrįžusi į namus. Tačiau po kelių dienų ir vėl teko grįžti ligoninė. Per Naujus metus vėl sugrįžo namo. Ją namuose slaugo kaimynai ir atneša maisto. Ligonė džiaugiasi gerais kaimynais, gyvenančiais tame pat pastate.

— Mery ir Abe Adelmanai pabėgo iš Čikagos šalto žiemos oro į Miami, Fla., kur praleido ir Žiemos šventes.

Nellie

Naujametinis pažmonys

"Vilnies" direktorių tarimu, kaip čia Amerikoje yra įprasta, sausio 4 d. "Vilnies" salėje buvo suruoštas laikraščio kolektyvui ir darbuotojams naujametinis pažmonys, bet iš pažmonio išėjo beveik banketas.

Be kolektyvo ir darbuotojų, į pažmonį gausiai atsilankė ir šiaip skaitytojų bei artimesnių laikraščio žmonių. Salė prisirinko apypilnė svieto, nors apie pažmonį buvo susižinota tik telefono pranešimais. Be vietinių svečių pažmonyje dalyvavo ir Čikagą darbo reikalais lankantys Irena ir Sigita Krivicai, gyvenantys Niujorke, kur Sigita dirba akredituotu žurnalistu Jungtinėse Tautose. Galima sakyti, jie atliko ir meninę programą: Irena padeklamavo širdį jaudinančių eilėraščių, Sigitai prisidėjus, abu padainavo keletą dainų duetu. Publika irgi neatsiliko, Valerija Urbikas užkomandavo visus sudainuoti liaudies dainelių. Visų nuotai-ka buvo pakili.

Pirmininkavo direktorių tarybos pirmininkė Estelle Bogden. Ji iškviėtė keletą svečių tarti po žodį kitą. Pažmonio šeimininkę paruošti patiekalai buvo kuo puikiausi. Nesigirdėjo jokių priekaištų. U. Juodaitienei, A. Vaitkienei, P. Malinauskienei ir kitoms bei prisidėjusiems prie pažmonio suruošimo buvo padėkota ilgai trunkančiais plojimais.

X.

Tragedija Bridgeporte

Charlene Galvan, 24 metų amžiaus, gyvenanti 1032 W. 32 St., rasta jos bute visiškai nuoga negyva, perpjauta gerkle.

Jos draugas Cortes, 24 metų, keletą dienų negalėdamas ją prisikviesti telefonu, po kelių dienų vakare atėjo į jos butą pasiteirauti. Pasibeldė į duris, niekas neatsiliepė. Kadangi durys buvo neužrakintos įėjo vidun ir išvydo baisų vaizdą.

Moteris augino ir du vaikus. Jų tuo metu nebuvo namie, viešėjo pas gimines. Gyveno išsiskyrusi su vyru. Naujus metus pasitiko baliuje su draugu Cortez, kuris ją parvežęs namo ketvirtadienio ryte ir nuo to laiko jos nematęs, iki atėjęs rado negyva.

Antanas

O. REMEIKIENĖ APDOVANOJO "VILNĮ"

Ona Remeikienė-Miliauskienė

Gavome laiškutį nuo Onutės Remeikienės-Miliauskienės globėjo, jos velionio vyro sesers sūnaus Stanley Paulausko, kuriame buvo idėtas Onutės čekis sumoje \$60. Jis rašė, kad Onutė pasimokanti už laikraštį "Vilnis", o likusius \$50 ji skirianti laikraščio paramai.

Iš ankstyvesnių pranešimų žinome, kad Onutė pergyveno skaudų smūgį, staigią mylimo sūnaus Vytauto mirtį. Po to slaugymo namuose krito, susimušė galvą ir susilaužė koją.

S. Paulauskas rašo, kad Onutė labai rūpinasi laikraščiu "Vilnis". Jis "Vilnį" gavęs paskaito jai, nes jos per silpnos akys. Be to, jis laiške rašo, kad Onutė jam sakiusi, jei kartais sustotų jos jautrioji širdis plakusi, ji norėtų vieną dieną būti pašarvota Pittsburgh, Pa., o paskui su karstu nuvežta į Čikagą ir pašarvota P. J. Ridiko šermentinėje, vėliau palaidota Lietuvių Tautinėse kapinėse, kur palaidotas jos pirmas vyras Petras Remeikis ir brolis Jurgis Kuzmickas.

Skaitant laišką, jauti, kad mūsų miela veteranė visuomenės veikėja Onutė ir artėjant sauleidžiui rūpinasi pažangia spauda, kaip kad rūpinosi visą savo brandų gyvenimą.

Linkiu mielai pažangaus judėjimo veteranei, nenuilstančiai veikėjai, sutvirtėti ir dar pasidžiaugti gyvenimu. O jos idėjos draugai, nepamirškite parašyti laiškutį jai į slaugymo namus. Rašykite: Mrs. Anna Miller, Mt. Lebanon Manor Convalescent Center, 350 Old Gillespie Rd., Pittsburgh, Pa. 15228. Room G-6.

J. Marazienė

Vilnis, 1981 sausio 22

I. S. KRIVICKAI LANKESI CIKAGOJE

Cikagiečiams jau plačiai žinomas Sigitas Krivickas, dirbantis akredituotu žurnalistu Jungtinėse Tautose, Niujorke. Skaitantys Lietuvos tarybinę spaudą dažnai mato jo išsamius straipsnius Vilniaus "Tiesoje" bei kituose laikraščiuose. S. Krivickas nemaža rašo ir "Moscow News" laikraščiui, išeinančiam Maskvoje.

Tuoju po Naujų metų S. Krivickas darbo reikalais buvo atvykęs keletą dienų į Čikagą. Ta proga buvo atsivežęs ir savo žmoną Ireną, taipgi žurnalistę. Svečiai buvo apsištolę pas Anną ir Stasį Jokubkus.

Atliekamu laiku nuo darbo aplankė kai kuriuose savo pažįstamus Čikagoje, pasivažinėjo nuosava automašina po Čikagą. Sausio 4 d. dalyvavo "Vilnies" salėje naujame-tiniame pažmonyje. N.

Saunus vilnietis A. Dilkus

Senų žmonių yra posakis: kuo žmogus toliau nuo bažnyčios, tuo arčiau prie dievo. Panašiai galima pasakyti ir apie daugeliui žinomą uolų laikraščio "Vilnies" skaitytoją Anicetą Dilkų. Jis gyvena toli nuo Čikagos, net už keliasdešimt mylių—Hubart, Ind. Tačiau esti retas koks parengimas bei suėjimas, kad jis neįveiktų nuotolio ir neatvyktų į Čikagą.

Sausio 4 d. A. Dilkus buvo atvykęs į suruoštą "Vilnies" salėje naujame-tinį pažmonį, sužinojęs apie jį atsitiktinai. Kaip paprastai, atvyko su savo dukra ir žentu amerikiečiu.

— Vienas gal nebepajėgčiau atvykti, bet dėka geriems vaikams, kartu su jumis,—A. Dilkus papasakojo. Išties, senesniems žmonėms įveikti nuotolį vyksti į parengimus, daug priklauso nuo gerai išauklėtų vaikų. —ka.

"VILNIES" DIREKCIJOS TARIMAI

"Vilnies" bendrovės direktorių tarybos posėdis įvyko 1980 m., gruodžio 27 d. savoje salėje. Kadangi direktijos pirmininkė Estelle Bogden neatsilankė, tai posėdį atidarė direktijos sekretorė Julija Marazienė 1 val. po pietų. Tvarkos vedėjas išrinktas Jonas Copin.

Perskaitytas protokolas ir priimtas su pastaba, kad sekančiame posėdyje būtų paruoštas finansinis raportas.

Redakcijos raportą davė red. S. J. Jokubka. Jis minėjo, kad jam nemažai žinių parūpina administratorė N. De Schaaf, o jis išverčia į lietuvių kalbą ir darbas eina savo keliu. Jo raportas priimtas. Kadangi nedalyvavo administratorė N. D. S., tai finansinio raportu vėl nebuvo.

"Vilnies" namo reikale raportavo S. J. Jokubka ir Marazienė. Jie pranešė kad namo reikalai tvarkosi.

Nusamdytas namo prižiūrėtojas Aleksas Matečiūnas, kuris sutiko pradėti dirbti nuo gruodžio 29 d.

Nutarta "Vilnies" vaju užbaigti vasario 1 d.

Nutarta sekantį posėdį turėti sausio 31 d., val. po pietų.

Pranešta, kad nesveikuoja direktijos narė A. Pauliukienė, už tai nedalyvavo posėdyje. Visi linkėjo jai pasveikti. Sekr. J. Marazienė

Naujos LDS KUOPŲ SEKRETORĖS

Buvusi "Vilnies" administratorė Mary Grager be administratorės pareigų taipgi ėjo LDS 72 ir 76 kuopų sekretorės pareigas. Jai mirus buvo kilęs susirūpinimas, kas atliks šių kuopų sekretorių pareigas.

Pagaliau išsiaiškino: LDS 72 kuopos reikalus sutiko tvarkyti Virginia Wrobel (Julijos Urmonienės duktė). Jos adresas: 10208 S. St. Louis Ave., Evergreen Park, Ill. 60642, telefonas 425-1980. LDS 76 kuopos reikalus sutiko tvarkyti Julia Antonowitz, 6532 S. Francisco, Chicago, Ill. 60629, telefonas 778-6791.

Šių kuopų nariai—LDS 72 kuopos kreipkitės visais reikalais pas Virginia Wrobel, o LDS 76 kuopos—pas Julia Antonowitz.

CHICAGOS LIETUVIŲ TAUTINĖS KAPINĖS TURI NAUJA MANAGERI

Lietuvių Tautinių Kapinių vadovybė praneša, kad su sausio pirmą dieną 1981 pasamdė naują manager-užveizdą. Stasys R. Kaslas, kapinėse išdirbęs virš 20 metų ir sulaukęs "senior citizens" amžiaus, su sausio pirmą dieną išėina į pensiją. Tautinių kapinių vadovybė jam dėkinga už gerai atliktas pareigas ir linki geros sveikatos ir ilgo amžiaus. Geriausios sėkmės Stanley!

Naujas manager yra Kęstutis Truškūnas. Jaunas lietuvis, gimęs Lietuvoje, bet dar būdamas jaunutis su tėveliais atvažiavo į Čikagą. Amerikoje užaugo ir išsimokslino. Labai gerai vartoja lietuvių ir anglų kalbas. Jis yra labai svetingas žmogus, ir kapinių vadovybė linki jam ilgų metų darbuotės mūsų

kapinėse. Tikimės, kad jis mūsų lietuviškai visuomenei patiks ir mandagiai patarnaus.

Kęstutis per tris mėnesius treniravosi prie Kaslo ir sausio pirmą dieną užveizdos pareigas užima pilnai. Geriausios sėkmės abiem! A. J. P.

"VILNIES"

DIREKTORIŲ ŽINIAI

Kaip paprastai "Vilnies" direktorių tarybos posėdžiai vyksta paskutinį mėnesio šeštadienį. Šį kartą jis bus sausio 31 d. "Vilnies" salėje, 1 val. po pietų. Sekr.

Su Naujaisiais Metais sveikiname

Visus mūsų gimines, draugus, pažįstamus mūsų krašte ir Tarybų Lietuvoje.

HELEN SHARKEY-ŠARKIŪNIENĖ
ir HELEN JANULYTE
St. Petersburg, Fla.

Sveikinu su žiemos šventėmis ir Naujais Metais

MIAMI, FLA.

Sveikinu su Naujais Metais visus savo gimines, draugus ir pažįstamus kaip Floridoje, taip Massachusetts valstijoje ir Tarybų Lietuvoje. Visiems linkiu geriausios sveikatos, sėkmės darbuose. Linkiu iš širdies gilumos.

Sveikinu "Vilnies" ir "Laisvės" darbuotojus, kad dar ilgai gyvuotumėte ir teiktute mums teisingas, kaip teikėte iki šiol žinias.

MARY KVETKAS

ŽIEMOS ŠVENČIŲ PROGA

Sveikiname visus draugus, pažįstamus, prietelius J. A. V., Kanadoje ir Lietuvoje.

Linkime visiems geros sveikatos, laimės asmeniniame gyvenime, ryžto, energijos, sėkmės visuomeninėje veikloje.

Lai Naujieji 1981-ji Metai neša per pasaulį taiką ir tautų draugystę!

LITHUANIAN SENIOR CITIZENS CLUB
VALDYBA ir NARIAI
St. Petersburg, Fla.

DAINOS MYLĖTOJŲ CHORAS
1981
ST. PETERSBURG, FLORIDA

St. Petersburgo pažangių lietuvių Dainos mylėtojų choras jau sulaukė 15 metų amžiaus. St. Petersburgo pažangių lietuvių veikloje choras atliko didelį vaidmenį. Ši rugsėjo mėnesį sueina dviejų metų, kaip choras persitvarkė į savarankišką organizaciją. Turime valdybą, kuri tvarko choro reikalus, o mokytoja Helena Janulytė choristus nuoširdžiai mokina.

SVEIKINAME Naujųjų 1981-ųjų metų progą LLD narius, LSF-čių klubo narius, "Vilnies" kolektyvą, Tarybų Lietuvoje Tėviškės draugijos ir "Gimtoje krašto" redakcinę kolegiją. Linkime geros sveikatos ir sėkmės jūsų darbe.

Mirė Aldona Jakus-Jakienė

Sausio 7 d. mirė savo laiku ilgas metus gyvenusi Roselande Aldona Jakus-Jakienė. Ji sunegalavo širdimi. Nepaspėjus nuvežti į Šv. Kryžiaus ligoninę, kelyje nustojo širdis plakusi.

Laidotuvės įvyko sausio 9 d. Buvo pašarvota Lack-Lekavičiaus koplyčioje. Laidojo laidotuvių direktorius L. Bukauskas. Šeimos nariai, artimieji ir pažįstamų būrelis jos palaikus palydėjo į Lietuvių Tautinės kapines, kur šalia jos vyro, mirusio prieš kelerius metus, tapo supiltas kapas. Sugrįžtuvės vyko Sarkos restorane.

Nuliūdime paliko sūnus—Kenneth ir Mindo Jakui bei jų šeimos.

D.

Anna Jokubauskienė jau 90 metų

Kuris Čikagoje pažangių lietuvių nepažįsta Annos Jokubauskienės. Savo laiku jos buvo pilna ir parengimuose, ir piknikuose, ir organizacijų narių susirinkimuose, konferencijose, suvažiavimuose.

Anna Jokubauskienė žinoma ir Čikagos lietuvių politiniuose klubuose, amerikiečių "senior citizens" sambūriuose. Jos vardas garsus ir kituose miestuose lietuvių tarpe, ypač tarp "Vilnies" skaitytojų.

Sausio mėnesį jai sukako 90 metų, bet ji senatvei nepasiduoda, kiek jėgos leidžia eina, važiuoja į susirinkimus, parengimus bei suėjimus.

Laimingų ilgiausių metų jai! D.

Seniams žmonėms išidėmeti

Pensininkams, gyvenantiems Brighton Parke ir Marquette Parke, kad nenuobodžiavus, yra gera vieta sueiti. Ši vieta—Southwest Multi Purpose Center, 6117 S.

Kedzie Ave., Chicago, Ill., telef. 476-8700. Atdara kasdien nuo 9:30 ryto.

B. Rasinskienė, J. Urmonienė ir V. Samuolionienė kai kada į ją nueina ir būna patenkintos. Girdi, patalpa švari, naujai atremontuota, yra keturi kambariai-salės išsiimnėti rankdarbiais, pasiskaityti įvairiomis kalbomis literatūros, tarp jų ir laikraštį "Vilni".

Šeštadieniais ir sekmadieniais galima gauti pietus už 75 centus, bet reikia užsiregistruoti iš anksto—pirmadieniais. Tai reikalinga, kad užsiregistravęs tikrai atvyktų pietums ir be to dar, kad pašaliniai nepasinaidotų. Julia Urmonienė

Mirė lietuviai

Gruodžio 27 d. mirė Juozas Stropus, sulaukęs 80 metų, gimęs Lietuvoje Kretingos apskr., Kulių parapijoje, Pažvelčių kaime. Amerikoje išgyveno 18 metų.

Gruodžio 29 d. mirė Elizabeth Erdmann, sulaukusi 72 metų, gimusi Čikagoje, Ill. Gyveno Brighton Parko apyl.

Sausio 1 d. mirė Raymond (Drop) Drop, sulaukęs 66 metų, gimęs Illinois valstijoje.

Sausio 1 d. mirė Ona Banevičienė-Kriaunavičiūtė, sulaukusi 74 metų, gimus Lietuvoje, Kaune. Amerikoje išgyveno 30 metų.

Sausio 2 d. mirė Albinas Varnas, sulaukęs 73 metų, gimęs Lietuvoje, Panevėžio apskr. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Sausio 4 d. mirė Pranas Tamkus, sulaukęs 62 metų, gimęs Lietuvoje, Panevėžio apskr. Amerikoje išgyveno 31 metus.

Sausio 4 d. mirė Bruno Zaletskis, sulaukęs 63 metų, gimęs Čikagoje.

Sausio 3 d. mirė Stasys Tallat Kelpša, sulaukęs 82 metų, gimęs Lietuvoje, Laukuvos valsč., Badvičio vienkiemy. Amerikoje išgyveno 31 metus. Gyveno Baltimore, Maryland.

SCOTTVILLE, MICH.

Mirus

Raymond Stakėnas

Reiškiame nuoširdžią gilią užuojautą jo žmonai Mary, sūnams Leroy, West Olive, Mich., Gene, Freesoil, Mich., George, Ludington, Mich., broliui William ir brolienei Anna Stakėnas, Brandon, Fla., ir jų šeimoms, taipgi visiems artimiesiems ir draugams.

Mes liūdime kartu.

Sesuo LUCILLE ir jos vyras PETER ELANIS

MIRUS

George Montvilas Joe Budris "Tony Boy" Andrijauskas Beatrice Alexander- Miami, Fla.

Reiškiame gilią užuojautą visų velionių šeimoms, artimiesiems, draugams ir draugėms ant visados netekusiems brangių artimųjų. Ir mes su jumis liūdime.

J. ir C. SISEVIČIAI

PADEKA

Sunkiai teko pergyventi tą momentą, kai negailestinga mirtis atskyrė mano mylimą vyrą Juozą Šarkiūną.

Norime nuoširdžiai padėkoti visiems už išreikštus paguodos žodžius, asmeniškai, kortelėmis ir per "Vilni" bei "Laisvę".

Giliai įvertiname ir dėkojame visiems už gėles, kurios puošė velionio karstą šermentinėje. Dėkojame Bronėi Vaitkienei už gražią kalbą, pasakytą prie karsto ir solistui Stasiui Kuzmickui už gedulo dainas.

Tariame padėkos žodį Helenai Feiferienei už "Laisvėje" parašytą nekrologą apie Juozą Šarkiūną, korespondentėm Julijai Andriulienėi ir V. Bunkienei už prapešimus spaudoje.

Reiškiame širdingą padėką "Vilnies" redaktoriui S. J. Jokubkai už reikšmingą atsisveikinimo kalbą, pasakytą Tautinėse kapinėse Čikagoje, nušviečiant velionio Juozo Šarkiūno veiklą pažangiųjų lietuvių tarpe ir už aprašymą "Vilnyje".

Taip pat dėkojame laidotuvių direktoriams už rūpestingą patarnavimą: J. Douglas Baird, St. Petersburg, Florida, ir Leonard Bukauskui, Chicago, Ill. Dėkojame visiems už atsilankymą šermentinėje ir kapinėse.

Širdingai įvertiname kiekvieno prisidėjimą prie atsisveikinimo ir palaidojimo pažangaus žmogaus, kuris buvo ištikimas savo idėjoms.

Brangaus gyvenimo draugo ir patėvio Juozo Šarkiūno atminčiai, aukojame \$50.— "Vilniai". Jis buvo vienas šio laikraščio mecenatų ir vienas iš tvėrėjų.

HELEN ŠARKIŪNIENĖ, žmona
HELEN JANULYTĖ, podukra

LIŪDNOS

Juozo Stalioraičio

MIRTIES METINES

Sausio 28 d. sukaks 2 metai, kaip negailestinga mirtis visai netikėtai ir nenujaustai sustabdė širdies plakimą mūsų mylimo vyro, tėvo ir senelio Juozo Stalioraičio, atskirdama jį iš mūsų visiems laikams. Toji 1979 m. sausio 28 d. yra pati skaudžiausia diena mūsų šeimoje.

Mes žinome, kad mūsų brangusis negrįš pas mus ir nepaguos mūsų, nebegirdėsime tų švelnių ir pamokinančių žodžių, kuriuos jis gyvas būdamas dažnai kalbėdavo ir nurodydavo, kaip turime gyventi ir būti naudingais ne tik sau, bet ir visuomenei. Artėjant tai skaudžiai dienai, kurioje prieš 2 metus užgeso jo šviesaus gyvenimo liepsnelė, norime pasakyti ir Jo draugams, kad mes Jo liūdime ir laikomės jo nurodymų, koku keliu turime eiti ir pasitarnauti darbo liudžiai.

Lai mūsų mieliausiam bus amžina ramybė, o mes minėsime jo didelius darbus ir gerbsime jo kilnų atminimą.

Liūdinti žmona PETRONELE
Sūnus JOSEPH
Anūkai: SUSAN, JOSEPH-ROBERT, JAMES
JOANN ir jos vyras JOHN TRYNIS

MIRUS

Aldonai Jakus

Reiškiame gilią užuojautą jos sūnams Kenneth ir Mindo bei jų šeimoms, pažįstamiems, kaimynams ir idėjos draugams.

Marcella Wassel A. Vaitkus
Frances Jordan John Copin
Ursula Skrabutienė John Feiza
F. Vaitkus S. J. ir A. Jokubkai

Wm. Chizauskas

LIŪDNA ŠEŠIOLIKOS METŲ

MIRTIES SUKAKTIS MARTYNO BACEVIČIAUS

1965 metų sausio 13 dieną iš gyvųjų tarpo atsiskyrė mano brangus ir mylimas vyras Martynas. Nors jau prabėgo šešiolika metų, kai atsisveikinau su juo ant visados, bet tas skaudus įvykis pasiliks mano širdyje visam laikui.

Zinau, kad jokios dejonės man Jo negražins, bet atėjus tai skaudžiai dienai, kuomet jo jautrioji širdis sustojo plakusi, norisi pasiguosti jo ir mano idėjos draugams ir priminti, kad jo nuveikti visuomeniniai darbai ir pavyzdingas gyvenimas aukštai vertinami ir gerbiami.

Lai Tau, mielas, būna ramu ilsėtis Lietuvių Tautinėse kapinėse.

Liūdinti žmona VILNIE, J. ir C.